

Lesní pedagogika jako inovativní prvek ve vzdělávání žáků druhého stupně základních škol

Kamil Horák

Bakalářská práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Kamil Horák
Osobní číslo: H22963
Studijní program: B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Lesní pedagogika jako inovativní prvek ve vzdělávání žáků druhého stupně základních škol

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vzdělávacího systému, inovací ve vzdělávání a lesní pedagogiky.
Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.
Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- CORNELL, Joseph Bharat, 2012. *Objevujeme přírodu: učení hrou a prožitkem*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0145-8.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2011. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Pedagogika. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.
- LESKOVCOVÁ, Martina, Lada MATOUŠKOVÁ PRYLOVÁ a Alice PALACKÁ, 2012. *Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 978-80-87472-42-2.
- MACHAR, Ivo, 2009. *Úvod do ekologie lesa a lesní pedagogiky: pro učitele přírodopisu a environmentální výchovy*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-2357-9.
- SYNEK, Michal a Radomil ŽATKA, 2012. *Environmentální výchova v terénu*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. ISBN 978-80-87472-22-4.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Zuzana Hrnčířiková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2025**
Termín odevzdání bakalářské práce: **2. května 2025**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 23. ledna 2025

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení bakalářské práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na bakalářské práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá vlivem lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a vzdělávání žáků druhého stupně základních škol. Lesní pedagogika je specifická forma výuky v přírodním prostředí, která využívá prvky zážitkového a prožitkového učení k posílení vztahu dětí k přírodě, rozvoji klíčových kompetencí a aktivnímu zapojení do ochrany životního prostředí. Cílem práce bylo analyzovat, zda a jak výuka v přírodě ovlivňuje postoje žáků k ekologickým tématům, jejich vnímání přírodovědného učiva a schopnost spolupráce.

Výzkum byl realizován kvantitativní metodou formou dotazníkového šetření mezi žáky ve věku 11 až 15 let. Celkem bylo získáno 136 validních odpovědí. Výsledky ukazují, že lesní pedagogika má pozitivní vliv na vnitřní motivaci žáků, podporuje lepší porozumění učivu, posiluje týmovou spolupráci a přispívá k rozvoji environmentálně odpovědného chování. Žáci hodnotili výuku v přírodě jako atraktivní, smysluplnou a přínosnou. Většina z nich zároveň vyjádřila přání, aby byla lesní pedagogika pravidelnou součástí školní výuky.

Práce potvrzuje, že lesní pedagogika může být efektivním nástrojem environmentální výchovy a má potenciál obohatit školní kurikulum o formu výuky, která je propojena s přírodním prostředím a podporuje celoživotní vztah k ochraně přírody.

Klíčová slova: lesní pedagogika, environmentální výchova, motivace žáků, přírodní prostředí, zážitkové učení, spolupráce, druhý stupeň ZŠ.

ABSTRACT

This bachelor thesis examines the impact of forest pedagogy on environmental awareness, motivation, and education of lower secondary school pupils. Forest pedagogy is a specific form of outdoor education that uses experiential and hands-on learning to strengthen children's relationship with nature, develop key competencies, and actively engage them in environmental protection. The aim of the thesis was to analyze whether and how outdoor learning influences pupils' attitudes towards ecological issues, their understanding of science subjects, and their ability to cooperate.

The research was carried out using a quantitative method, specifically a questionnaire survey among pupils aged 11 to 15. A total of 136 valid responses were collected. The results

show that forest pedagogy has a positive effect on pupils' intrinsic motivation, supports better comprehension of subject matter, enhances teamwork, and contributes to the development of environmentally responsible behavior. Pupils perceived outdoor learning as attractive, meaningful, and beneficial. The majority also expressed a desire for forest pedagogy to become a regular part of school education.

The thesis confirms that forest pedagogy can be an effective tool of environmental education and has the potential to enrich the school curriculum with a form of teaching closely connected to nature and the development of a lifelong relationship with environmental protection.

Keywords: forest pedagogy, environmental education, pupil motivation, outdoor learning, experiential learning, cooperation, lower secondary school.

Tuto práci bych chtěl věnovat všem, kteří mě podporovali během jejího vzniku. Děkuji především mé vedoucí, paní PhDr. Zuzaně Hrnčířikové, Ph.D. za její cenné rady a pomoc, stejně jako všem, kdo mi umožnili nahlédnout do světa lesní pedagogiky. Rád bych poděkoval také všem pedagogům a studentům, kteří mi svými názory a zkušenostmi pomohli pochopit hloubku tohoto fascinujícího vzdělávacího přístupu. Bez jejich podpory by tato práce nemohla vzniknout. Mé manželce a rodičům děkuji za trpělivost, kterou semnou měli po celou dobu mého studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

„Děti potřebují přírodu, aby se staly plně vyvinutými lidskými bytostmi. Bez kontaktu s přírodou není možné plně rozvíjet kreativitu, empatii ani hlubší porozumění světu kolem nás.“

Richard Louv, autor knihy Last Child in the Woods: Saving Our Children from Nature Deficit Disorder

OBSAH

ÚVOD.....	13
I TEORETICKÁ ČÁST	15
1 LESNÍ PEDAGOGIKA JAKO INOVATIVNÍ VZDĚLÁVACÍ METODA	16
1.1 DEFINICE LESNÍ PEDAGOGIKY	17
1.2 HLAVNÍ CÍLE A ZÁSADY	19
1.2.1 Cíle lesní pedagogiky	19
1.2.2 Zásady lesní pedagogiky	20
1.3 HISTORICKÝ VÝVOJ A SOUČASNÁ SITUACE	21
1.3.1 Počátky a vývoj lesní pedagogiky	21
1.3.2 Lesní pedagogika v České republice a zahraničí	22
1.4 PŘÍNOSY LESNÍ PEDAGOGIKY PRO VZDĚLÁNÍ	23
1.4.1 Kognitivní, emocionální a sociální rozvoj žáků	23
1.4.2 Vliv přírodního prostředí na učení a motivaci	25
2 LESNÍ PEDAGOG.....	27
2.1 ROLE A VÝZNAM LESNÍHO PEDAGOGA	27
2.2 POŽADAVKY NA LESNÍHO PEDAGOGA	27
2.3 METODY PRÁCE LESNÍHO PEDAGOGA	28
2.4 PEDAGOGICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY PRÁCE LESNÍHO PEDAGOGA	29
2.5 VZTAH MEZI LESNÍM PEDAGOGEM A OSTATNÍMI SUBJEKTY	29
2.6 VÝZVY V PROFESI LESNÍHO PEDAGOGA	30
2.7 JAK SE STÁT LESNÍM PEDAGOGEM	30
2.8 PŘÍLEŽITOSTI K PROFESI LESNÍHO PEDAGOGA	31
3 LESNÍ PEDAGOGIKA VE VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU.....	32
3.1 LESNÍ PEDAGOGIKA V KONTEXTU RÁMCOVÉHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	34
3.1.1 Možnosti zařazení do školní výuky	35
3.1.2 Mezipředmětové vazby	35
3.2 DIDAKTICKÉ ASPEKTY VÝUKY V PŘÍRODĚ	36
3.2.1 Aktivní a zážitkové učení	37
3.2.2 Role učitele a průvodce v lesní pedagogice	37
3.3 VÝZVY A OMEZENÍ PŘI REALIZACI LESNÍ PEDAGOGIKY	38
3.3.1 Logistické a organizační výzvy	39
3.3.2 Přijetí metody učitelů a žáků	40
3.3.3 Systémová a institucionální omezení	40
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 VÝZKUM.....	43
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	44

4.2	VÝZKUMNÉ CÍLE.....	45
4.3	VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	47
4.4	VÝZKUMNÝ SOUBOR	49
4.5	METODOLOGIE VÝZKUMU	51
4.6	TECHNIKA SBĚRU DAT	53
5	VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	56
5.1	ODPOVĚDI Z DOTAZNÍKU	57
	Část 1 – Demografický oddíl.....	57
	Část 2 – Hodnocení zapojení a motivace při aktivitách lesní pedagogiky	60
	Část 3 – Postoje k přírodě a environmentálním aktivitám.....	66
	Část 4 – Otevřené položky.....	72
	Část 5 – Další položky ke zkušenostem	74
5.2	INTERPRETACE DAT	75
6	DISKUSE.....	79
7	ZÁVĚR	81
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	83
	SEZNAM GRAFŮ	86
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	87

ÚVOD

V posledních desetiletích se environmentální problémy staly jedním z nejzávažnějších témat globální i lokální úrovně. Změny klimatu, úbytek biologické rozmanitosti, znečištění ovzduší i vody či degradace půdy jsou výzvami, které si vyžadují aktivní zapojení jednotlivců i celých společností. Právě výchova mladé generace hraje v této oblasti klíčovou roli – nejen ve smyslu předávání informací, ale především v budování postojů, hodnot a odpovědnosti vůči přírodnímu prostředí.

Školní prostředí má v tomto procesu nezastupitelné místo. Environmentální výchova by měla být integrální součástí vzdělávání a měla by žákům zprostředkovávat hlubší porozumění přírodním jevům, vztahům a procesům, které člověka obklopují. Tradiční školní výuka však často postrádá kontakt s reálným prostředím, čímž se ztrácí možnost přímého prožitku, který je pro hlubší poznání a formování postojů zásadní. Na tuto mezeru reaguje koncept lesní pedagogiky, který se uplatňuje v mnoha evropských zemích a postupně získává pozornost i v českém vzdělávacím systému.

Lesní pedagogika představuje specifickou formu zážitkového učení v přírodním prostředí, která propojuje poznávání přírody s rozvojem osobnosti dítěte. Nejde pouze o formu výletu či exkurze, ale o didakticky strukturovaný proces, jehož cílem je skrze prožitek a aktivní zapojení žáků rozvíjet jejich vztah k přírodě, schopnost spolupracovat, kriticky přemýšlet a jednat odpovědně. Tento přístup vychází z přesvědčení, že člověk si nejlépe osvojuje poznatky a hodnoty prostřednictvím osobní zkušenosti a emocionální vazby.

Inspirací pro tuto bakalářskou práci byl mimo jiné evropský projekt PAWS (Pedagogical Activities in the Woods), který zdůrazňuje mezioborovou spolupráci mezi lesníky a pedagogy a nabízí konkrétní metodická doporučení pro realizaci lesní pedagogiky. V rámci tohoto projektu byla rozvíjena i myšlenka, že lesní pedagogika by měla být více než jen doplňkovou aktivitou – měla by se stát nedílnou součástí školního kurikula.

Cílem této bakalářské práce je zjistit, jaký vliv má lesní pedagogika na environmentální povědomí a vzdělávání žáků druhého stupně základních škol, a zda může přispět ke změně jejich postojů, motivace a způsobu vnímání přírody a přírodovědného učiva.

Z uvedených důvodů byla zvolena analýza vlivu lesní pedagogiky na žáky druhého stupně základních škol jako hlavní výzkumné zaměření této práce, zejména z hlediska jejich environmentálního povědomí, motivace k učení, schopnosti spolupráce a celkového postoje

k přírodě. Výzkum se snaží zjistit, zda a jak lesní pedagogika ovlivňuje nejen znalosti, ale i postoje a chování žáků ve vztahu k životnímu prostředí.

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí – teoretické a praktické. Teoretická část se věnuje vymezení základních pojmů, principů environmentální výchovy a podrobné charakteristice lesní pedagogiky. Popisuje rovněž vývoj dané oblasti, její metodologické zázemí a zakotvení ve vzdělávacím systému ČR. Praktická část se zaměřuje na zvolený výzkum, který analyzuje názory, postoje a zkušenosti žáků se vzděláváním v přírodním prostředí. Výsledky jsou prezentovány a interpretovány v kontextu současných odborných poznatků.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 LESNÍ PEDAGOGIKA JAKO INOVATIVNÍ VZDĚLÁVACÍ METODA

První kapitola této práce se zaměřuje na koncept lesní pedagogiky, což je inovativní vzdělávací metoda, která integruje přírodu, zejména les, do procesu učení. Lesní pedagogika se profiluje jako významný přístup, který spojuje teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi dětí, a to prostřednictvím přímého kontaktu s přírodním prostředím. Tento přístup se opírá o principy environmentální výchovy, zážitkové pedagogiky a dalších moderních vzdělávacích teorií, které kladou důraz na prožitek, smyslové vnímání a osobní zkušenost.

Kapitola začíná definicí lesní pedagogiky, vysvětluje její význam v kontextu ekologických problémů a narůstajícího odcizení dětí od přírody. Současně se zaměřuje na to, jak tento přístup může napomoci rozvoji environmentální gramotnosti a osobního vztahu dětí k přírodě. Lesní pedagogika se ukazuje jako efektivní nástroj pro obnovu přímého kontaktu dětí s přírodním prostředím a rozvoj jejich dovedností potřebných pro život v 21. století.

Postupně přechází k podrobné analýze hlavních cílů a zásad lesní pedagogiky, které spočívají v podpoře environmentální gramotnosti, rozvoji praktických a kognitivních dovedností a osobnostním růstu dětí. Tento přístup se liší od tradičního školního systému tím, že děti získávají dovednosti prostřednictvím aktivního zapojení a zážitkového učení, které probíhá v reálném světě, mimo školní lavice.

V kapitole je také věnována pozornost historickému vývoji lesní pedagogiky, její kořeny sahají až do 18. století, kdy pedagogové jako Johann Heinrich Pestalozzi a Friedrich Fröbel začali zdůrazňovat důležitost učení skrze zkušenost a kontakt s přírodou. Lesní pedagogika se postupně vyvíjela a stala se součástí moderního vzdělávacího systému, zejména v německy mluvících zemích. V těchto zemích byla lesní pedagogika původně zaměřena na osvětu v oblasti lesnictví, ale postupně se stala významnou součástí environmentální výchovy.

Kapitola také rozebírá aktuální situaci lesní pedagogiky v České republice a zahraničí, včetně jejích právních a institucionálních rámců, a ukazuje, jak se tento přístup integruje do výukových programů a politických strategií zaměřených na environmentální vzdělávání. V České republice, kde se lesní pedagogika systematicky rozvíjí od roku 2000, má podporu

jak státních institucí, tak neziskového sektoru, což vedlo k vytvoření metodiky a organizování školení pro lesní pedagogy.

Na závěr jsou zmíněny přínosy lesní pedagogiky pro vzdělání, a to nejen v oblasti kognitivního, emocionálního a sociálního rozvoje žáků, ale také její vliv na motivaci k učení. Přírodní prostředí je efektivním stimulačním faktorem, který podporuje aktivní účast žáků v procesu učení, zvyšuje jejich kritické myšlení a problematické řešení. Přírodní prostředí rovněž pomáhá dětem rozvíjet sociální dovednosti, jako je spolupráce, komunikace a respektování různých názorů.

1.1 Definice lesní pedagogiky

Lesní pedagogika je specifický a inovativní přístup ke vzdělávání, který integruje přírodu, zejména les, do procesu učení. Tento přístup vychází z kombinace environmentální výchovy, zážitkové pedagogiky a dalších moderních vzdělávacích teorií, které zdůrazňují význam přímého kontaktu dětí s přírodním prostředím. Lesní pedagogika klade důraz na prožitek, smyslové vnímání a osobní zkušenost, čímž nabízí dětem možnost nejen teoretického, ale i praktického vzdělávání, které probíhá mimo tradiční školní lavice a učebnice (Machar, 2009).

Tento metodický přístup je odpovědí na rostoucí ekologické problémy a narůstající distanci mezi dětmi a přírodním prostředím. Mnoho dětí tráví stále více času v uzavřených prostorech, ať už ve školách, nebo doma, a jejich přímý kontakt s přírodou je minimální. V kontextu tohoto trendu se lesní pedagogika ukazuje jako efektivní nástroj pro obnovu přímého kontaktu dětí s přírodou, což má zásadní význam pro rozvoj jejich environmentální gramotnosti (Činčera, 2007).

Lesní pedagogika vychází z principu, že skutečné učení by mělo být spojené s reálnými zážitky a zkušenostmi. Děti v tomto procesu neobjevují přírodu pouze teoreticky, ale prakticky – přímo v lesním prostředí. Tento přístup podporuje nejen rozvoj poznávacích dovedností, ale také emocionální a sociální kompetence, které jsou v tradičním školním vzdělávání často opomíjeny (Hensler et al., 2009).

V praxi lesní pedagogika zahrnuje širokou škálu aktivit – od pozorování přírody a studia rostlin a živočichů po praktické činnosti, jako je stavění přístřešků, příprava ohně, či tvorba přírodních uměleckých děl. Tyto činnosti vedou děti k aktivnímu objevování přírody, přičemž v průběhu těchto aktivit rozvíjejí nejen vědomosti o ekologii a ochraně přírody, ale

také důležité životní dovednosti, jako je spolupráce, kreativita, komunikace a schopnost řešit problémy (Andresková et al., 2018).

Lesní pedagogika se tedy profiluje jako více než jen alternativní vzdělávací metoda. Jde o přístup, který zohledňuje potřebu učení v přirozeném prostředí a staví přírodu do role aktivního partnera ve vzdělávacím procesu. Tento přístup pomáhá dětem vytvářet osobní vztah k přírodě a zároveň si osvojit dovednosti, které jsou nezbytné pro život v 21. století, jak v profesním, tak osobním životě. V reakci na současné výzvy moderního školství, které se zaměřuje na výkon a standardizaci, představuje lesní pedagogika osvědčenou alternativu založenou na přirozené zvědavosti, vnitřní motivaci a hlubší integraci poznatků do reálného života (Knight, 2016).

Úkolem lesní pedagogiky je ukázat dětem les jako životně důležitou součást krajiny, vysvětlit některé předsudky (např. většina dětí a dospělých z řad veřejnosti neví, že lesník může skácet i zdravý strom a vykácení části lesa bere jako jeho zničení; mezi veřejností též převažuje názor, že u nás lesů ubývá a jsou přetěžovány) a odůvodnit potřebu hospodaření v lese (Synek & Žatka 2012).

Lesní pedagogika se nesoustředí pouze na předávání ekologických vědomostí, ale jde mnohem dál – rozvíjí sociální, emocionální a kognitivní dovednosti dětí. Jejím základem je přesvědčení, že příroda je ideálním prostředím pro rozvoj kompetencí, které nelze získat v tradičních učebnách. Děti zde získávají přístup k široké škále aktivit, které podporují kreativitu, spolupráci, zodpovědnost a schopnost kritického myšlení (Činčera, 2007).

Lesní pedagogika je formou učení založenou na přímém kontaktu s lesem, ve kterém se děti aktivně zapojují do poznávacích a tvořivých činností. Vychází z přesvědčení, že prostředí, ve kterém se učení odehrává, hraje zásadní roli pro kvalitu a hloubku vzdělávacího procesu. Les zde funguje jako přirozená učebna, která nabízí nekonečné možnosti zkoumání, objevování, spolupráce a tvoření (Dudík & Lišková, 2013; Lišková & Dudík, 2013).

Lesní pedagogiku lze vnímat jako mezirezortní metodu, která propojuje vzdělávání, lesnictví a ochranu přírody. Její realizace je často v gesci lesníků a odborníků z oblasti environmentální výchovy, kteří fungují jako tzv. lesní pedagogové. Jejich úkolem je nejen předávat informace, ale především vytvářet podmínky pro smysluplné zážitky, které povedou k hlubšímu vztahu dětí k přírodě.

Tento přístup se vyznačuje absencí klasické frontální výuky – namísto přednášení faktů lesní pedagog vede děti k samostatnému objevování, hledání odpovědí a formulování

vlastních závěrů. Učení v lese zahrnuje široké spektrum aktivit: pozorování, hry, tvořivé úkoly, smyslové vnímání, ale také ticho a vnímání atmosféry místa (Louv, 2008).

1.2 Hlavní cíle a zásady

Lesní pedagogika není pouze metodou pro výuku přírodních věd, ale komplexním přístupem k výchově, který má za cíl podpořit celkový rozvoj dítěte. Cílem lesní pedagogiky je nejen poskytovat environmentální vzdělání, ale také rozvíjet klíčové osobnostní dovednosti, jako jsou kreativita, sebedůvěra, komunikační schopnosti a sociální odpovědnost. Tento přístup se vyznačuje důrazem na propojení teorie s praxí, kde se žáci učí v reálných podmínkách, nikoliv pouze v teoretických rámcích učebnic.

1.2.1 Cíle lesní pedagogiky

Podpora environmentální gramotnosti – lesní pedagogika usiluje o to, aby se děti staly environmentálně gramotnými. Tento cíl se zaměřuje nejen na to, aby děti měly dostatek teoretických znalostí o přírodních procesech a ekologii, ale také na praktické schopnosti, jak tyto znalosti aplikovat v každodenním životě. Prostřednictvím přímého kontaktu s přírodou se děti učí rozumět ekologickým principům, jako je recyklace, ochrana přírody, udržitelnost a biodiverzita. V tomto směru lesní pedagogika nevyučuje jen o přírodě, ale vytváří přímý vztah mezi dětmi a životním prostředím, což podporuje odpovědné chování a etické rozhodování ohledně ekologických problémů (Činčera, 2007; Machara 2009).

Rozvoj praktických a kognitivních dovedností – dalším důležitým cílem je rozvoj praktických a kognitivních dovedností dětí, které jsou nezbytné pro jejich úspěšný život v 21. století. Lesní pedagogika se zaměřuje na to, aby děti byly aktivními účastníky svého vzdělávacího procesu. Namísto pasivního přijímání informací se děti zapojují do praktických aktivit, jako je pozorování přírody, experimentování, analýza ekologických problémů a tvorba přírodních projektů. Tento přístup stimuluje kreativitu, kritické myšlení a problémové řešení, což jsou dovednosti, které si děti osvojují v reálných podmínkách přírody (Činčera, 2007).

Podpora osobnostního růstu a sociálních dovedností – lesní pedagogika klade důraz na osobní růst každého žáka, přičemž se zaměřuje na rozvoj sebedůvěry, autonomie a komunikačních dovedností. Prostředí lesa a přírody vytváří ideální podmínky pro rozvoj dětí v oblasti emocionální inteligence. Děti se učí samostatnosti a odpovědnosti, což podporuje jejich schopnost spolupracovat a pracovat v týmu. V průběhu společných aktivit

se děti učí komunikovat, naslouchat a vzájemně si pomáhat při plnění úkolů. Tím se posiluje jejich sociální soudržnost a schopnost řešit konflikty v kolektivu (Činčera, 2007).

Propojení školní výuky s reálným světem – dalším klíčovým cílem lesní pedagogiky je propojit školní výuku s reálným světem, což zajišťuje, že učivo nabývá praktické hodnoty pro děti. Učení v přírodě umožňuje dětem vidět souvislosti mezi teorií a praxí, což zvyšuje jejich motivaci k učení. Když děti studují přírodu v jejím přirozeném prostředí, mohou vidět přímý dopad svých znalostí na každodenní život. To vede k lepšímu pochopení ekologických problémů a zároveň podporuje schopnost kriticky uvažovat o otázkách udržitelnosti a ochrany životního prostředí. Lesní pedagogika tedy připravuje děti nejen na zkoušky, ale také na výzvy, kterým budou čelit v budoucím životě (Činčera, 2007; Hensler et al., 2002).

1.2.2 Zásady lesní pedagogiky

K dosažení těchto cílů je lesní pedagogika postavena na několika zásadách, které zajišťují její efektivní implementaci. Tyto zásady nejen určují směr výuky, ale také podporují rozvoj dětí v širokém spektru kompetencí.

Zážitkovost a učení prostřednictvím prožitku – hlavní zásadou lesní pedagogiky je zážitkové učení, které zaručuje, že děti se učí prostřednictvím osobních zkušeností a prožitků. Tento přístup je založen na přesvědčení, že nejefektivnější učení nastává tehdy, když si dítě samo prožije to, co se učí. Tento přístup zapojuje všechny smysly, což zajišťuje intenzivní a dlouhotrvající zapamatování. Děti se učí o přírodě nejen teoreticky, ale přímým pozorováním, dotykem a aktivním zapojením do přírodních procesů (Paws project, 2004-2007, Činčera, 2007).

Aktivní účast žáků v procesu učení – lesní pedagogika je metodou, která se vyhýbá pasivnímu přijímání informací. Namísto toho podporuje aktivní účast dětí na všech aspektech učení. Děti se stávají spoluvůrci výukového procesu, kdy samy hledají odpovědi na své otázky, analyzují situace a formulují vlastní závěry. Tento přístup pomáhá dětem stát se samostatnými a kritickými mysliteli, kteří se nebojí experimentovat a hledat nové způsoby řešení problémů (Leskovcová et al., 2012).

Kooperace a spolupráce – další klíčovou zásadou je podpora spolupráce a týmové práce. V lesní pedagogice se většina aktivit realizuje v týmech, což zajišťuje, že děti se učí pracovat společně na dosažení společného cíle. Tento přístup podporuje sociální dovednosti, jako je komunikace, naslouchání a spolupráce. Kromě toho děti rozvíjejí empatii a učí se

respektovat názory a potřeby ostatních členů skupiny (Paws project, 2004-2007, Gilbertson et al., 2023)

Respekt k přírodě a jejím zákonitostem – lesní pedagogika je založena na hlubokém respektu k přírodě. Příroda není pouze pozadí pro výuku, ale aktivní partner v tomto procesu. Učení v přírodě znamená, že děti se učí nejen o přírodních jevech, ale také o tom, jak správně zacházet s přírodními zdroji a jak respektovat přírodní zákonitosti. Tento přístup podporuje environmentální zodpovědnost a udržitelnost, což jsou hodnoty, které děti nesou s sebou i do dospělého života (Paws project, 2004-2007).

1.3 Historický vývoj a současná situace

Lesní pedagogika je moderní vzdělávací metodou, která si klade za cíl propojit děti s přírodním prostředím a prostřednictvím prožitků v přírodě je učit o ekologii, zodpovědném chování a podpořit jejich osobnostní rozvoj. Tento přístup má však dlouhou historii, která sahá až do počátků moderní pedagogiky v 18. století. V průběhu času se myšlenky na propojení vzdělávání a přírody rozvíjely a přetvářely pod vlivem různých pedagogických směrů a společenských změn.

1.3.1 Počátky a vývoj lesní pedagogiky

Kořeny lesní pedagogiky sahají hluboko do historie vzdělávání, konkrétně do období reformní pedagogiky 18. a 19. století. Pedagogové jako Johann Heinrich Pestalozzi a Friedrich Fröbel zdůrazňovali význam učení skrze zkušenost, hru a kontakt s přírodou. Fröbel, zakladatel konceptu mateřských škol, dokonce považoval přírodu za ideální prostředí pro výchovu a učení malých dětí (Machar, 2009).

Ve 20. století se myšlenky reformní pedagogiky dále rozvíjely. John Dewey obhajoval principy aktivního učení a praktického propojení školy s reálným světem. Kurt Hahn, zakladatel konceptu "Outward Bound" a vlivný reformátor vzdělávání, prosazoval výchovu prostřednictvím dobrodružství, pobytu v přírodě a služby společnosti.

Moderní koncept lesní pedagogiky, jak jej známe dnes, se formoval především v 90. letech 20. století v německy mluvících zemích, zejména v Rakousku a Německu. Zpočátku byla lesní pedagogika nástrojem lesnické osvěty – měla zvýšit povědomí veřejnosti o významu lesa a lesnictví. Postupem času se však metoda začala pedagogicky a didakticky profilovat a začlenila se do systémů environmentálního vzdělávání (MŽP, 2022).

V těchto zemích vznikly také první organizované kurzy pro školení lesních pedagogů. Vznikl systém standardů, etických kodexů a metodických příruček, který zajišťuje kvalitu lesně pedagogických programů. Dnes je lesní pedagogika v těchto zemích považována za významnou součást environmentální výchovy a je podporována státem i neziskovým sektorem.

Kromě vzdělávacího a environmentálního rozměru se lesní pedagogika vyvíjela také pod vlivem společenských a psychologických potřeb – především narůstajícího odcizení dětí od přírody a negativních dopadů technologizovaného životního stylu. Téma "deficitu přírody", které popisuje Richard Louv, přispělo k hledání inovativních cest k opětovnému propojení dětí s přírodním prostředím. (Lesní pedagogika, 2015)

1.3.2 Lesní pedagogika v České republice a zahraničí

V České republice se lesní pedagogika začala systematicky rozvíjet po roce 2000. Prvotní impulz vzešel ze spolupráce Ministerstva zemědělství a státního podniku Lesy České republiky. V roce 2002 vznikla metodika lesní pedagogiky a od roku 2007 probíhá systematické školení lesních pedagogů akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (Lesní pedagogika, 2015).

Významným mezníkem bylo začlenění lesní pedagogiky do Strategického rámce rozvoje environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO), čímž získala formální oporu ve vzdělávací politice státu. Podpora této formy výuky je patrná i v rámci projektů OP VVV (Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání), kde jsou aktivity v přírodě často součástí schválených projektových záměrů škol.

Lesní pedagogiku dnes v ČR realizují nejen státní podniky, ale i městské lesy, environmentální neziskové organizace (např. Lipka, Chaloupky, Tereza), lesnické školy či jednotliví certifikovaní lesní pedagogové (Leskovcová et al., 2012). Programy probíhají napříč všemi kraji a zaměřují se na různé věkové skupiny, přičemž klíčová cílová skupina jsou žáci základních škol, zejména 1. a 2. stupně.

V zahraničí se lesní pedagogika rozvíjí různorodě v závislosti na kulturním a vzdělávacím kontextu dané země. Ve Skandinávii (zejména ve Švédsku a Norsku) je znám koncept tzv. "forest schools", kde se děti učí převážně venku, často bez ohledu na počasí. Tento přístup klade důraz na samostatnost, svobodu a rozvoj vztahu k přírodě již od útlého věku (Knight, 2016).

V Rakousku, Německu či Švýcarsku má lesní pedagogika silnou oporu v lesnických organizacích a je systematicky zařazována do vzdělávání. Například v Německu existují lesní mateřské školy (Waldkindergarten), kde se výuka odehrává výhradně v přírodě. Tyto školy se těší rostoucí oblibě a stávají se inspirací i pro další země.

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že lesní pedagogika má pozitivní dopady na rozvoj dětí – zlepšuje jejich koncentraci, podporuje zdraví, snižuje výskyt poruch chování a zvyšuje emoční stabilitu. Zároveň rozvíjí dovednosti potřebné pro život v 21. století, jako je spolupráce, kreativita, kritické myšlení a schopnost adaptace na měnící se podmínky. (Paws project, 2004-2007; Andreotti at al., 2015)

Celkově lze konstatovat, že lesní pedagogika se stala respektovanou a etablovanou formou vzdělávání, která odpovídá výzvám současné doby – ekologické krizi, technologickému odcizení a rostoucí potřebě podpory duševního zdraví dětí skrze kontakt s přírodou.

1.4 Přínosy lesní pedagogiky pro vzdělání

Lesní pedagogika je inovativní vzdělávací metoda, která se zaměřuje na propojení dětí s přírodním prostředím, a to nejen za účelem předávání teoretických znalostí, ale i kvůli podporování jejich kognitivního, emocionálního a sociálního rozvoje. V porovnání s tradičním školním systémem, kde je výuka převážně teoretická a pasivní, lesní pedagogika přináší praktické učení, které rozvíjí u dětí schopnosti potřebné pro jejich budoucí život.

Tato metoda zahrnuje praktické zážitky, pohyb a skupinovou spolupráci, což umožňuje dětem prožívat učení zcela jiným způsobem, než je tomu v běžné školní výuce. Děti jsou vedeny k tomu, aby se učily nejen skrze knihy, ale především prostřednictvím zkušenosti a praktických úkolů, které je vybavují kompetencemi pro aktivní život (Louv, 2008).

1.4.1 Kognitivní, emocionální a sociální rozvoj žáků

Kognitivní rozvoj

Kognitivní rozvoj je jedním z klíčových přínosů lesní pedagogiky, neboť tato metoda umožňuje dětem spojit teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi v reálném světě. Děti jsou vedeny k tomu, aby pozorovaly přírodu, analyzovaly ji a učily se skrze osobní zážitky. Tento způsob učení zajišťuje hlubší zapojení všech smyslů a rozvoj kognitivních dovedností, jako je analýza, dedukce, srovnávání a kritické myšlení.

V přírodě si děti osvojují dovednosti pozorování, protože příroda je plná změn, cyklů a procesů, které je třeba sledovat. Například při pozorování změn počasí, pohybu zvířat nebo růstu rostlin se děti učí, jak sbírat data, pozorovat vzory a analyzovat přírodní jevy. Tento přístup k učení je obzvláště efektivní, protože děti vnímání přírody provádějí aktivně, což zvyšuje zapamatovatelnost a pochopení (Činčera, 2007).

Při zkoumání přírodních procesů si děti ověřují teoretické znalosti a aplikují je v praxi. Příkladem může být sběr rostlin, kde se děti učí nejen o druzích rostlin, ale také o jejich ekologických funkcích v ekosystémech. Tato aktivita propojuje biologii, geografii a environmentální studia, přičemž děti zároveň vytvářejí konkrétní vztahy k těmto znalostem, což zajišťuje trvalé učení.

Lesní pedagogika klade důraz na kritické myšlení a problémové řešení. Při aktivitách jako je stavění přístřešků, orientace v terénu nebo tvorba přírodních projektů, děti musí analyzovat situace, vytvářet strategii a hledat optimální řešení problémů, což výrazně podporuje jejich kognitivní flexibilitu a schopnost adaptace (Matter et al., 2023).

Emocionální rozvoj

Emocionální vývoj je dalším silným přínosem lesní pedagogiky, protože prostředí přírody má silný terapeutický efekt na děti. Pobyt v přírodě snižuje úroveň stresu a úzkosti, což je obzvláště důležité pro děti, které čelí každodenním výzvám v městském a technologickém prostředí. Kontakt s přírodním prostředím má pozitivní vliv na emoční stabilitu a přispívá k uklidnění, což je pro děti zásadní zejména v dnešním rychle se měnícím světě, kde jsou vystaveny vysoké míře stresu.

Například u dětí s poruchami pozornosti (ADHD), poruchami chování nebo těmi, které trpí úzkostmi, přírodní prostředí působí uklidňujícím a harmonizujícím způsobem. Lesní pedagogika umožňuje těmto dětem rozvíjet sebereflexi, sebedůvěru a emocionální inteligenci, protože příroda poskytuje klidné prostředí pro introspekci a emoční vyrovnaní. Tento přístup jim umožňuje uvolnit napětí, vyrovnat se s emocemi a posílit vnitřní klid (Louv, 2008; Matter et al., 2023).

Kontakt s přírodou také rozvíjí empatii dětí, protože při aktivitách, které zahrnují zkoumání ekosystémů, se děti učí respektovat přírodu a chápat její hodnotu. Empatie k přírodě se přenáší i na empatické chování k ostatním lidem. Děti se učí vzájemnému respektu, sdílení a spolupráci v rámci skupinových aktivit, což má za následek rozvoj emočního zralost a společenské odpovědnosti.

Sociální rozvoj

Lesní pedagogika podporuje sociální dovednosti dětí, což je klíčový prvek, který má přímý dopad na jejich budoucí úspěch v osobním a profesním životě. Děti jsou zapojeny do skupinových aktivit, kde se musí učit spolupracovat, komunikovat a řešit problémy společně. Tento proces rozvíjí schopnost naslouchat, respektovat různé názory a hledat kompromisy, což jsou nezbytné dovednosti pro život v moderní společnosti.

Skupinové aktivity v přírodě, jako je stavění přístřešků, sběr materiálu, nebo společné hledání zvířecích stop, podporují kooperaci a umožňují dětem navazovat sociální vazby a vztahy v bezpečném a podporujícím prostředí. Tyto dovednosti jsou cenné nejen ve školním prostředí, ale i v každodenním životě, kde je schopnost pracovat v týmu a komunikovat efektivně klíčová pro dosažení osobních a profesních cílů.

Zkušenost s prací v týmu, respektování druhých a řešení konfliktů ve skupině také pomáhá dětem rozvíjet sociální inteligenci, která je nezbytná pro adaptaci na měnící se společenské podmínky. V prostředí přírody děti přirozeně procházejí procesem sociální interakce, což má pozitivní vliv na jejich sebevědomí a spolupracující schopnosti (Louv, 2008; Matter et al., 2023).

1.4.2 Vliv přírodního prostředí na učení a motivaci

Přírodní prostředí výrazně stimuluje motivaci k učení, protože je přirozeným motivátorem pro děti. V přírodě mají děti přístup k realistickým úkolům, které jim umožňují vidět smysl učiva v reálném světě. Tento přístup zvyšuje vnitřní motivaci, protože děti se učí nejen prostřednictvím pasivního přijímání informací, ale také skrze aktivní účast v prožitkovém učení. Když jsou děti zapojeny do učení, které je propojeno s reálným životem, jejich zájem o téma roste, což má pozitivní vliv na dlouhodobou motivaci k dalšímu učení.

Přírodní prostředí také propojuje teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi, což zajišťuje, že teorie se stává aplikovatelnou v reálném světě. Děti se tak mohou lépe orientovat v komplexních tématech, jako jsou ekologické problémy nebo environmentální udržitelnost, protože mají příležitost interagovat s přírodními jevy přímo a experimentovat s různými výukovými nástroji (Knight, 2016).

Přírodní prostředí zároveň aktivuje kognitivní procesy, které vedou k lepší adaptabilitě a odolnosti vůči změnám. Děti se v přírodě učí přizpůsobovat se podmínkám, které se neustále mění – ať už jde o počasí, terén nebo náročnost úkolu. Tento proces přispívá k jejich flexibilitě a schopnosti řešit problémy v dynamickém prostředí. (Knight 2016; Summers et al., 2019)

2 LESNÍ PEDAGOG

Lesní pedagog je odborník, který využívá přírodní prostředí k vzdělávání dětí a mladých lidí, a to zejména prostřednictvím praktických zážitků a prožitkového učení. Tento text se věnuje roli, požadavkům, metodám práce, pedagogickým a psychologickým aspektům, spolupráci s dalšími subjekty, výzvám této profese, cestě k jejímu vykonávání a profesním příležitostem v oblasti lesní pedagogiky. Jeho práce spočívá v tom, že žáky vede k samostatnému objevování přírody, zkoumání přírodních jevů a vytváří podmínky pro osobní prožitky, které jsou základem pro hlubší porozumění ekologickým procesům. K tomu je třeba, aby lesní pedagog měl silné odborné i pedagogické kompetence, psychologické dovednosti a přístup zaměřený na proaktivní a interaktivní učení.

2.1 Role a význam lesního pedagoga

Role lesního pedagoga je multifunkční a zahrnuje několik klíčových aspektů. Je dětem nejenom lektorem, kdy je odpovědný za výuku, která není zaměřena pouze na teoretické vědomosti, ale na praktické aplikace v reálném prostředí (to zahrnuje pozorování přírodních procesů, provádění experimentů, sběr a analýzu přírodnin a další badatelské činnosti), ale i průvodcem (nejdůležitějším z úkolů je podpora výchovy k environmentální odpovědnosti. Děti se skrze přímý kontakt s přírodou učí nejen o jejím fungování, ale i o nutnosti ji chránit a zachovávat pro budoucí generace), mentorem (rozvíjí u dětí nejen kognitivní schopnosti, ale i jejich emoční a sociální dovednosti. Pomáhá dětem posilovat jejich sebevědomí, podporuje jejich kreativitu a učí je komunikaci, spolupráci a kritickému myšlení), a mnohdy i terapeutem (zejména u dětí, které mohou trpět úzkostmi, poruchami pozornosti nebo emočními problémy. Pobyt v přírodě má ukázaný vliv na snížení stresu, zlepšení koncentrace a psychické pohody dětí (Louv, 2008, Průcha et al., 2008).

2.2 Požadavky na lesního pedagoga

Lesní pedagog musí splňovat určité požadavky, které se týkají jak jeho pedagogických schopností, tak i jeho osobních vlastností a odborné připravenosti. Tyto požadavky zahrnují:

- **Pedagogické vzdělání:** Lesní pedagog by měl mít pedagogické vzdělání s důrazem na ekologii, přírodní vědy nebo environmentální výchovu. K tomu patří i školení v oblasti lesní pedagogiky, která je specifická pro práci v přírodním prostředí.

- **Znalosti přírody a ekologie:** Kromě pedagogických dovedností musí lesní pedagog mít dobrou znalost přírody, ekosystémů, biologie, geografie a dalších vědeckých disciplín, které jsou základem pro výuku v přírodním prostředí. Důležité je i porozumění ekologickým principům a chápání ekologických problémů.
- **Komunikační dovednosti:** Lesní pedagog musí být dobrý komunikátor a mít schopnost vysvětlit složité přírodní jevy srozumitelně pro děti. Kromě toho musí mít i schopnost poslouchat, vést diskusi a vést žáky k sebereflexi.
- **Fyzická a psychická odolnost:** Jelikož se výuka v přírodě často odehrává ve vnějším prostředí a může zahrnovat různé přírodní podmínky, lesní pedagog musí mít dostatečnou fyzickou odolnost a být schopný reagovat na neočekávané situace (např. změna počasí nebo nebezpečné situace v terénu).
- **Osobní vztah k přírodě:** Lesní pedagog by měl mít osobní zájem o přírodu a vztah k ekologii. Tento vztah pozitivně ovlivňuje nejen jeho motivaci, ale i schopnost inspirovat děti a budovat u nich hlubší vztah k přírodním procesům a ekologickým problémům (Paws project 2004-2007; Palacká, 2018).

2.3 Metody práce lesního pedagoga

Lesní pedagog využívá různé metody, které vycházejí z principů zážitkového učení a badatelských metod. Mezi hlavní metody, které lesní pedagog v praxi používá, patří badatelské a prožitkové učení, skupinové aktivity, ale také reflexe a sebereflexe.

Badatelské učení spočívá v tom, že se děti se zapojují do aktivit, které vyžadují samostatné zkoumání přírody. Příkladem může být pozorování místní fauny a flóry, sběr vzorků, analýza přírodních jevů, nebo i vytvoření malého ekosystému. Přístup prožitkového učení zahrnuje aktivní zapojení dětí do výuky, kdy se děti stávají aktivními účastníky procesu učení prostřednictvím zážitků. V lesní pedagogice to může zahrnovat tvorbu přírodních deníků, tvorbu uměleckých děl z přírodnin, nebo hry v přírodním prostředí, které napomáhají porozumění přírodním jevům.

Výuka v přírodě podporuje kooperaci a spolupráci mezi žáky. Lesní pedagog často organizuje skupinové úkoly (aktivity), jako jsou stavby přístřešků, orientace v přírodě, nebo sběr přírodních materiálů, čímž děti vedou ke kooperativnímu řešení problémů.

Po každé aktivitě lesní pedagog vede děti k reflexi toho, co se naučily, co je překvapilo, jaké problémy musely překonat a co by příště udělaly jinak. Tento proces pomáhá prohloubit učení a posiluje kritické myšlení žáků (Lesní pedagogika, 2008).

2.4 Pedagogické a psychologické aspekty práce lesního pedagoga

Práce lesního pedagoga ovlivňuje jak kognitivní, tak i emocionální a sociální rozvoj dětí. Pedagogové v přírodě jsou nejen učitelé, ale i mentoři, kteří pomáhají dětem vyrovnávat se s vlastními emocemi, zlepšovat sebevědomí a učí je kooperaci.

Lesní pedagog pomáhá dětem v rozvoji sebevědomí tím, že je vede k samostatnému rozhodování a dává jim možnost reflektovat jejich vlastní učení a zkušenosti. Tento proces pomáhá dětem vybudovat pozitivní vztah k sobě a k ostatním. V lesní pedagogice je také kladen důraz na kritické myšlení a autonomní učení, kdy se děti se učí formulovat otázky, hledat odpovědi a vyvozovat závěry na základě vlastních zkušeností, což posiluje jejich schopnost samostatně se rozhodovat. Lesní pedagog vede děti ke spolupráci a respektu vůči ostatním, což je kladeno v kontrastu k individuálnímu učení. Tento přístup rozvíjí nejen sociální dovednosti, ale i empatii, komunikaci a respekt k různým názorům (Machar, 2009; Leskovcová et al., 2012).

2.5 Vztah mezi lesním pedagogem a ostatními subjekty

Lesní pedagog nepracuje izolovaně, ale v úzké spolupráci s ostatními subjekty, což zajišťuje kvalitní vzdělávací proces.

Rodiče hrají klíčovou roli v podpoře výuky v přírodě. Lesní pedagog komunikuje s rodiči, informuje je o průběhu výuky a zapojuje je do některých aktivit, což pomáhá posilovat důvěru a zajišťuje koherenci mezi školou a domácím prostředím.

Lesní pedagog spolupracuje s ostatními učiteli na škole, aby zajistil mezipředmětové propojení a přenos znalostí mezi předměty. Tento týmový přístup zajišťuje komplexní vzdělávání žáků a propojuje různé oblasti vědění.

Lesní pedagog také spolupracuje s odborníky z oblasti ekologie, lesnictví nebo ochrany přírody, což umožňuje kvalitní a fundovanou výuku dětí o přírodních procesech (Paws project 2004-2007; Taraba, 2022).

2.6 Výzvy v profesi lesního pedagoga

Lesní pedagog čelí několika výzvám, které jsou specifické pro práci v přírodě jako je například fyzická a psychická náročnost, logistické problémy a v neposlední řadě také nedostatek institucionální podpory.

Výuka v přírodním prostředí může být fyzicky náročná, zejména při dlouhých hodinách strávených venku. Pedagog musí mít dobrý zdravotní stav a odolnost vůči změnám počasí.

Organizace výuky v přírodě vyžaduje dobré logistické plánování a zajištění bezpečnosti dětí, což může být výzvou, zejména v případě nepříznivého počasí nebo nečekaných situací.

Lesní pedagogové se často potýkají s nedostatečnou institucionální podporou, nedostatkem metodických materiálů a finančních prostředků na realizaci programů v přírodě (Marušáková, 2010).

2.7 Jak se stát lesním pedagogem

Cesta k profesi lesního pedagoga začíná pedagogickým vzděláním a případnou specializací na environmentální výchovu, ekologii, přírodní vědy nebo přímo lesní pedagogiku.

K tomu, abyste se stali lesním pedagogem, je nezbytné mít pedagogické vzdělání (typicky minimálně bakalářský titul z pedagogických oborů). Studium na pedagogických fakultách může zahrnovat základní dovednosti v oblasti psychologie, didaktiky a pedagogiky, což je klíčové pro práci s dětmi.

Některé vysoké školy a univerzity nabízejí specializované programy zaměřené na environmentální výchovu, které mohou být vhodnou přípravou pro budoucí lesní pedagogy. Studenti těchto oborů získávají znalosti o ekologických problémech, ochraně přírody a způsobech, jak vyučovat ekologii v přírodním prostředí.

Lesní pedagogika je specifickým oborem, a proto existují akreditované kurzy a certifikované programy, které pomáhají budoucím pedagogům získat praktické a metodické dovednosti pro práci v přírodě. Lesníci si zde ke svému vzdělání doplňují základy pedagogiky, psychologie, didaktiky a prakticky se připravují na práci s dětmi a veřejností (Machar 2009). V České republice tyto kurzy často organizují lesnické školy, ekologická centra nebo nevládní organizace zaměřené na ekologii a výchovu v přírodě. Příkladem jsou například programy Lesů České republiky nebo Lesnické pedagogické školy.

Vzdělávání lesního pedagoga by mělo zahrnovat i praxi v terénu. Studenti se účastní stáží v přírodních lokalitách, lesních školách nebo ekologických centrech, kde se seznámí s výukovými metodami a skutečnými podmínkami, ve kterých probíhá lesní pedagogika. Tato praxe je klíčová pro osvojení praktických dovedností (Palacká, 2018)

2.8 Příležitosti k profesi lesního pedagoga

Vzhledem k rostoucímu zájmu o environmentální výchovu a aktivní učení v přírodě se profesní příležitosti pro lesní pedagogy stále rozšiřují. Mnohé školy a organizace začínají aktivně vyhledávat odborníky na lesní pedagogiku pro vedení školních výletů, pořádání environmentálních programů nebo zakládání lesních mateřských škol.

Další možností je založení vlastního podnikání jako nezávislý lesní pedagog, který nabízí své služby školám, ekologickým organizacím nebo rodičům, kteří hledají alternativní formy výuky pro své děti. S rostoucím důrazem na ochranu přírody a ekologii mohou lesní pedagogové najít významné uplatnění v oblasti vzdělávacích programů, seminářů a workshopů zaměřených na přírodu (Medlíková, 2010).

3 LESNÍ PEDAGOGIKA VE VZDĚLÁVACÍM SYSTÉMU

Kapitola se zaměřuje na umístění lesní pedagogiky v rámci vzdělávacího systému, zejména v kontextu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Lesní pedagogika je inovativní metoda, která propojuje teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi žáků v přirozeném přírodním prostředí. Tento přístup přináší nové možnosti pro rozvoj klíčových kompetencí, jako je kompetence k učení, řešení problémů, sociální kompetence a občanské kompetence, což jsou zásadní dovednosti pro úspěšný život v moderní společnosti.

V této části je podrobně rozebráno, jak lesní pedagogika nachází své místo v Rámcovém vzdělávacím programu, kde je začleněna především prostřednictvím průřezových témat, která propojují různé předměty a vzdělávací oblasti, jako jsou environmentální výchova, osobnostní a sociální výchova, a výchova k občanství. Tento přístup nejen podporuje komplexní učení, ale zároveň poskytuje žákům příležitost osvojit si praktické dovednosti, které jsou aplikovatelné v reálném životě.

Lesní pedagogika v RVP ZV se ukazuje jako významný nástroj pro rozvoj klíčových kompetencí, které jsou nezbytné pro 21. století. Důraz na praktické a zážitkové učení v přírodě nejen podporuje teoretické znalosti, ale i praktické dovednosti, které žáci mohou využívat v každodenním životě. Tento přístup pomáhá žákům rozvíjet kritické myšlení, schopnost adaptace a spolupráci – všechny dovednosti, které jsou nezbytné pro úspěch v moderní společnosti.

Kapitola se také zaměřuje na možnosti zařazení lesní pedagogiky do školní výuky. Nejběžnější formou jsou jednorázové programy organizované externími organizacemi, které poskytují praktické zkušenosti v přírodě a slouží jako doplněk k běžné školní výuce. Pokročilejší formou je pravidelné zařazení lesní pedagogiky do školního rozvrhu, což zahrnuje lesní třídy, kde se výuka několika předmětů realizuje venku, čímž dochází k mezipředmětovému propojení a lepšímu porozumění souvislostem mezi různými oblastmi vědění.

Další část kapitoly se soustředí na mezipředmětové vazby, které lesní pedagogika vytváří. Výuka v přírodě přirozeně propojuje různé předměty, jako je přírodopis, zeměpis, fyzika, matematika, čeština a výtvarná výchova. Toto propojení ukazuje dětem, jak různé oblasti vědění souvisejí a jak je možné je aplikovat v praktických situacích, čímž dochází k lepšímu zapamatování a hlubšímu pochopení.

Dalším tématem, kterému je věnována pozornost, jsou didaktické aspekty výuky v přírodě. Lesní pedagogika se odlišuje od tradiční výuky nejen prostředím, ale i přístupem k učení. Základním kamenem tohoto přístupu je zážitkové učení, které umožňuje dětem se aktivně zapojit do procesu učení a prožívat ho prostřednictvím vlastních zkušeností. Tento způsob učení podporuje nejen kognitivní rozvoj, ale i emocionální a sociální kompetence.

V kapitole se rovněž podrobně rozebírá role učitele v lesní pedagogice, která je v porovnání s tradiční výukou výrazně odlišná. Učitel se zde stává průvodcem a facilitátorem, který pomáhá žákům aktivně objevovat a řešit problémy. Tento přístup klade důraz na to, jak žáci samostatně budují své znalosti a zkušenosti, spíše než pasivně přijímají informace.

Kapitola se také věnuje výzvám a omezením, které mohou bránit efektivní implementaci lesní pedagogiky do běžného školního systému. Tyto výzvy se týkají nejen logistických a organizačních problémů, ale také přijetí metody učiteli a žáky, a to jak z hlediska metodické přípravy, tak i zajištění potřebných materiálních a finančních zdrojů. V kapitole jsou uvedeny konkrétní problémy, jako je zajištění bezpečnosti žáků, doprava na vhodné přírodní lokality, a vybavení prostor pro výuku v přírodě.

Celkově kapitola ukazuje, že lesní pedagogika není jen doplňkovou metodou výuky, ale je to komplexní přístup, který nabízí mnoho výhod pro rozvoj žáků a prohlubuje jejich vztah k přírodě a společnosti. Tento přístup odpovídá na výzvy současného školství a přináší inovativní možnosti pro efektivní a komplexní vzdělávání, které kombinuje teoretické a praktické poznatky.

Lesní pedagogika je metodou, která má významný vliv na komplexní vzdělávací proces, neboť propojuje teoretické znalosti s praktickými zkušenostmi v přirozeném prostředí. Tento přístup, jak vyplývá z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, přináší nové příležitosti pro rozvoj klíčových kompetencí, jakými jsou kompetence k učení, k řešení problémů, sociální kompetence a kompetence občanské. Lesní pedagogika tedy není pouze doplňkovou metodou výuky, ale může hrát zásadní roli v rámci celkového vzdělávacího procesu, který v současnosti klade důraz na komplexní a prožitkové učení (MŠMT, 2023).

3.1 Lesní pedagogika v kontextu Rámcového vzdělávacího programu

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání je dokument, který definuje cíle a obsah vzdělávání, a také podmínky, za kterých se vyučuje na základních školách v České republice. Tento dokument umožňuje školám flexibilitu v přístupu k výuce, ale zároveň definuje rámec pro obsah vzdělávání, který musí odpovídat konkrétním cílům. Lesní pedagogika se v rámci tohoto kurikula uplatňuje především prostřednictvím průřezových témat a ve spojení s konkrétními vzdělávacími oblastmi, jako jsou prvouka, přírodopis, vlastivěda, zeměpis, výchova k občanství a environmentální výchova.

Průřezová témata, jak je definuje RVP ZV, jsou tematické oblasti, které by měly procházet celým školním vzděláváním a propojují různé předměty. Lesní pedagogika se přirozeně propojuje s několika klíčovými průřezovými tématy, zejména:

- **Environmentální výchova**, která je přímo zaměřena na pochopení vztahu člověka k přírodě a životnímu prostředí.
- **Osobnostní a sociální výchova**, která se zaměřuje na rozvoj osobnosti žáků, rozvíjí jejich sociální dovednosti a kompetence pro aktivní život v moderní společnosti.
- **Výchova k občanství**, která podporuje zodpovědné a aktivní občanství a podněcuje žáky k úctě k právům a odpovědnosti vůči ostatním.

Lesní pedagogika vychází z těchto principů, protože nabízí praktické zkušenosti, které děti vedou k aktivnímu učení v reálných situacích a posilují jejich zodpovědnost vůči přírodě a společnosti (MŠMT, 2023).

Lesní pedagogika v RVP ZV napomáhá rozvoji klíčových kompetencí, které jsou nezbytné pro 21. století. Tím jsou zejména **kompetence k učení** – učení v přírodě je praktické, zážitkové a aktivní, což podporuje dlouhodobé zapamatování a porozumění. Děti se učí ne pouze teoretické znalosti, ale také praktické dovednosti, které mohou aplikovat v reálném životě. **Kompetence k řešení problémů** – kontakt s přírodním prostředím neustále vyžaduje adaptabilitu a schopnost reagovat na nečekané situace. Například při orientaci v lese, stavění přístřešků nebo řešení problémů v terénu se děti učí kritickému myšlení a problémovému řešení. **Sociální a personální kompetence** – přírodní prostředí vytváří přirozené podmínky pro spolupráci, komunikaci a rozvoj týmového ducha. Děti se učí naslouchat, respektovat názory ostatních a spolupracovat při řešení úkolů. **Kompetence občanské** – lesní pedagogika pomáhá dětem chápat svůj vztah k přírodě a společnosti. Učí

je ekologické odpovědnosti, rozvíjí jejich schopnost chránit přírodu a zlepšuje jejich schopnost přispívat k udržitelnému rozvoji a ochraně životního prostředí (Procházka, 2015).

3.1.1 Možnosti zařazení do školní výuky

Zařazení lesní pedagogiky do školní výuky může mít různé formy. Nejběžnější formou jsou jednorázové programy, které jsou organizovány externími organizacemi jako jsou Lesy ČR, městské lesy, ekologická centra, nebo neziskové organizace. Tyto programy mohou být zaměřeny na konkrétní přírodovědné oblasti (např. poznávání fauny a flóry, environmentální osvěta) a mohou sloužit jako doplnění výuky ve školách. Například programy organizované Lesy ČR mohou dětem umožnit praktické poznání ekosystémů, ochrany přírody a lesního hospodářství, což rozšiřuje jejich teoretické znalosti.

Pokročilejším přístupem je pravidelné zařazení lesní pedagogiky do školního rozvrhu, kde se výuka několika předmětů realizuje venku. Tento model je známý jako lesní třídy, ve kterých se výuka nejen zaměřuje na přírodovědné předměty, ale také integruje mezipředmětové vazby jako je geografie, matematika, výtvarná výchova nebo čeština (Činčera, 2007).

Zařazení pravidelných výukových aktivit v přírodě do školního rozvrhu má výrazné benefity, především v oblasti motivace, koncentrace a sociální spolupráce mezi žáky. Studie ukazují, že žáci, kteří mají možnost učit se v přírodním prostředí, vykazují vyšší úroveň soustředění, lepší vztahy s vrstevníky a větší ochotu se zapojit do výuky. To má pozitivní vliv na celkový rozvoj jejich osobnostních a sociálních kompetencí.

3.1.2 Mezipředmětové vazby

Jedním z hlavních přínosů lesní pedagogiky je její schopnost propojovat různé předměty a ukazovat dětem, jak souvisejí různé oblasti vědění. Lesní prostředí nabízí ideální podmínky pro mezipředmětové propojení, protože příroda je komplexní systém, ve kterém se kombinují různé vědecké obory – biologie, geografie, fyzika, matematika a další.

- **Přírodopis:** V přírodě se děti učí rozpoznávat různé druhy rostlin a živočichů, poznávají ekosystémy a studují vzory v přírodě, což je základem pro jejich pochopení biologických procesů.
- **Zeměpis:** Výuka v terénu umožňuje dětem osvojit si orientaci v přírodě, práci s mapou, porozumění krajině a vztahům mezi přírodními jevy. Při výletech do terénu mohou žáci vidět příklady různých geografických fenoménů a učit se o geografii.

- **Fyzika a chemie:** V přírodě mohou děti pozorovat přírodní jevy jako světlo, zvuk, fotosyntézu, koloběh vody a dynamiku pohybu, což jim umožňuje lépe pochopit přírodní zákony.
- **Matematika:** Při výuce v přírodě děti často používají měření vzdáleností, počítání a práci s daty v reálných podmínkách, což jim umožňuje aplikovat matematické dovednosti v konkrétních situacích.
- **Český jazyk a literatura:** Výuka v přírodě poskytuje příležitost pro popis krajiny, práci s textem a psaní zážitkových příběhů, což rozvíjí jazykové dovednosti a schopnost vyjádřit se písemně.
- **Výtvarná a hudební výchova:** Příroda nabízí bohatý materiál pro výtvarné činnosti a hudební experimenty, jako je práce s přírodními materiály, tvorba přírodních rytmů a zvuků.

Toto propojení předmětů pomáhá dětem vidět, jak jednotlivé oblasti vědění spolu souvisejí a jak lze informace aplikovat v praktických situacích. Tento holistický přístup k výuce zajišťuje lepší porozumění a zapamatování (Leskovcová et al., 2012).

3.2 Didaktické aspekty výuky v přírodě

Lesní pedagogika je unikátním způsobem výuky, který využívá přírodní prostředí k dosažení vzdělávacích cílů. Na rozdíl od tradiční výuky, která se odehrává ve školních třídách, výuka v přírodě nabízí aktivní, prožitkové a zážitkové učení, které podporuje holistický přístup k rozvoji dítěte. Tento přístup zahrnuje kognitivní, emoční a sociální rozvoj žáků, přičemž učení je propojeno s reálnými zkušenostmi a osobními zážitky. Zatímco v klasickém vzdělávání je žák většinou pasivním příjemcem informací, ve výuce v přírodě je aktivním účastníkem, který zkoumá, pozoruje a vytváří vlastní závěry.

Lesní pedagogika vyžaduje od učitele flexibilitu a inovativní přístupy, které jdou nad rámec tradičních výukových metod. Tento přístup musí být zaměřen na to, jak umožnit dětem osobní prožitek, objevování a reflexi, které budou mít skutečný vliv na jejich učení. Didaktika v přírodě vychází z několika klíčových pedagogických přístupů, které společně podporují efektivní učení a rozvoj žáků: zážitková pedagogika, konstruktivistický přístup a environmentální výchova.

3.2.1 Aktivní a zážitkové učení

Zážitkové učení je základním kamenem lesní pedagogiky. Tento přístup je založen na principu, že nejefektivnější učení vzniká na základě osobních zkušeností. Místo pasivního naslouchání je žák přímo zapojen do procesu učení skrze vlastní zkoušení, experimentování a pozorování přírodních jevů. Tento způsob učení nejen posiluje kognitivní schopnosti, ale také vytváří silné emocionální zakotvení poznatků, protože žák si neuvědomuje pouze teoretické informace, ale prožívá je v reálném kontextu. Koncepce tzv. flow učení zahrnuje čtyři kroky, které na sebe přímo navazují: 1. probuzení nadšení, 2. zaměření pozornosti, 3. ponoření do nezprostředkované zkušenosti a 4. sdílení zážitků s ostatními (Cornell, 2012).

Děti se v přírodě učí nejen poznávat přírodní jevy, ale také analyzovat a interpretovat své zkušenosti. Například při zkoumání různých druhů rostlin a jejich růstu se děti aktivně zapojují do pozorování, zkouší si měřit růst rostlin, sledují podmínky, které ovlivňují jejich růst, a formulují hypotézy, jak se dané procesy dějí. Tento badatelský přístup vede k tomu, že děti nejen přijímají informace, ale samy se stávají tvůrci vědomostí, které si osvojí skrze vlastní prožitek a aktivní pozorování.

Tento typ výuky rozvíjí nejen kognitivní dovednosti, ale i emoční a sociální kompetence. Když děti zkoumají přírodu, reflektují své zážitky, diskutují je ve skupině a spolupracují při plnění úkolů, posilují jejich schopnost spolupracovat a komunikovat v týmu. Tento přístup vede k hlubšímu zapamatování a vnitřní motivaci, protože učivo je smysluplné a osobně relevantní.

Například při sběru přírodních materiálů pro výtvarnou činnost děti nejen rozvíjejí kreativitu, ale také se učí rozhodovat se, jaký materiál použít, jak jej zpracovat a jak se organizačně podílet na skupinovém úkolu. Tento proces zahrnuje nejen fyzickou aktivitu, ale i analýzu, spolupráci a komunikaci, což zajišťuje, že si děti osvojí praktické dovednosti (Činčera, 2007).

3.2.2 Role učitele a průvodce v lesní pedagogice

V lesní pedagogice se mění role učitele. Zatímco v tradičním školství je učitel převážně nositelem informací, v přírodním prostředí se stává průvodcem a facilitátorem učení. Učitel v lesní pedagogice není pouze tím, kdo poskytuje odpovědi, ale spíše tím, kdo vytváří podmínky pro samostatné objevování a podporuje děti při hledání vlastních odpovědí. Tento konstruktivistický přístup klade důraz na to, že žáci staví své poznatky na základě předchozích zkušeností a aktivního zapojení do výukového procesu.

Role pedagoga je zde především facilitátorská, což znamená, že učitel pomáhá žákům nejen s učením, ale i s rozvojem schopnosti učit se. Namísto tradičního hodnocení výkonu se v lesní pedagogice klade důraz na proces učení, který zahrnuje spolupráci, reflexi a společné hledání odpovědí. Učitel se zaměřuje na motivaci žáků a jejich sebeřízení v rámci výukového procesu. K tomu, aby tento přístup fungoval, je potřeba, aby učitel vytvořil bezpečné a podporující prostředí, které dává dětem možnost experimentovat, dělat chyby a učit se ze zkušeností.

Diskuse může být organizována různým způsobem. Kromě běžné diskuse facilitované učitelem, kdy jednotliví studenti reagují na otázky učitele nebo na podněty jiných studentů, lze diskusi více strukturovat. Strukturováním diskuse lze zajistit, že prostor dostanou i ti studenti, kteří by se ve volnější diskusi neprosadili nebo nenašli odvahu říct si o slovo. Na druhé straně jsou ti, kteří preferují vyjadřování vlastních postojů, motivováni vyslechnout ostatní a získat zkušenost s oceněním, či dokonce přijetím názoru někoho jiného. (Společný svět, 2024)

Učitel také podporuje žáky v spolupráci, kdy je výuka zaměřena na týmové úkoly a společné řešení problémů. Děti se učí komunikovat, koordinovat činnosti a respektovat různé názory. V lesní pedagogice je tedy spolupráce a sdílení zkušeností zásadními faktory, které podporují sociální dovednosti dětí.

Další klíčovým aspektem je připravenost pedagoga na logistické a organizační výzvy výuky v přírodě. Pedagog musí mít dobře promyšlené bezpečnostní postupy a strategii výuky, která je flexibilní a přizpůsobivá aktuálním podmínkám. V přírodním prostředí mohou nastat nečekané změny, například počasí, které ovlivní plánované aktivity. Učitel musí být připraven na tyto výzvy a být schopen rychle upravit plán výuky, aby byl stále efektivní a bezpečný.

3.3 Výzvy a omezení při realizaci lesní pedagogiky

Lesní pedagogika, ačkoliv má mnoho přínosů, čelí celému spektru výzev a omezení, které mohou bránit jejímu efektivnímu zavedení a implementaci do běžného školního systému. Tyto výzvy se týkají nejen logistických a organizačních aspektů, ale i pedagogických, sociálních a institucionálních faktorů. Překonání těchto bariér vyžaduje systematický, dlouhodobý přístup, který zohledňuje potřebu podpory učitelů, správného plánování a dostatečných zdrojů.

3.3.1 Logistické a organizační výzvy

Logistika a organizační náročnost představují jedno z hlavních omezení při realizaci lesní pedagogiky. Tento přístup si vyžaduje pečlivé plánování a koordinační úsilí, které mohou být pro školy, zejména v oblasti městské výuky, výzvou. Některé z největších organizačních problémů, které musí školy překonat, zahrnují například zajištění bezpečnosti žáků, dopravu, vhodné přírodní prostory a nároky na hygienu a občerstvení.

Zajištění bezpečnosti žáků je pro pedagogy velmi důležité, zejména při výuce v přírodě, kde se děti vystavují různým rizikům, jako jsou úrazy nebo ztráta orientace. Učitelé musí mít připravené plány pro případ nehody, výpadku počasí, nebo jiných nečekaných situací. K tomu patří i pravidla pro používání první pomoci, komunikace s rodiči a zavedení pojištění pro žáky na terénních výukových aktivitách.

Vzhledem k tomu, že ne všechny školy mají přístup k přírodním lokalitám v blízkosti škol, je nutné zajistit dopravu na vhodné výukové lokality. Tento aspekt může být finančně náročný, zejména pro školy, které nemají přístup k vlastnímu dopravnímu prostředku. Organizace výletů, doprava, časová koordinace a kontrola bezpečnosti během přepravy jsou faktory, které je třeba vzít v úvahu, aby výuka v přírodě byla efektivní a bezpečná. Tento problém se stává zvláště relevantní pro školy ve městech, které nemají snadný přístup k lesům nebo jiným přírodním lokalitám.

Jedním z hlavních problémů, s nimiž se školy potýkají, je nedostatek přístupných přírodních prostorů, které by byly vhodné pro výuku v přírodě. Některé školy mají omezený přístup k lesům nebo jiným přírodním lokalitám, což je činí závislé na vzdálenějších lokalitách, které mohou být náročné na dopravu, časové plánování a logistiku. Dalším problémem je vybavení těchto prostor pro výuku – např. dostupnost toalet, úschovny pomůcek, ochrana před nepřízní počasí nebo zajištění pitné vody. To vše je potřeba pečlivě naplánovat před každou výukovou aktivitou.

Výuka v přírodě může být náročná i z hlediska zajištění hygieny a občerstvení. Když žáci tráví celý den venku, je nezbytné mít přístup k toaletám a pitné vodě. Zajištění dostatečného občerstvení a příprava na dlouhodobější terénní výuky (například vícedenní školní výlety) mohou být výzvou pro školy s omezenými zdroji. Bez vhodného zázemí, jakým jsou přístřeší nebo mobilní hygienické zařízení, může být realizace venkovní výuky velmi problematická (Leskovcová et al., 2012).

3.3.2 Přijetí metody učitelů a žáků

Pro úspěšnou implementaci lesní pedagogiky je nezbytné, aby jak učitelé, tak i žáci přijali tento nový přístup k výuce. Přijetí metody ze strany učitelů a žáků je klíčovým faktorem pro úspěšné zavedení výuky v přírodě do školního systému. Mezi hlavní výzvy v této oblasti patří nejenom postoje učitelů, ale také postoje žáků a jejich rodičů.

Učitelé, kteří nejsou zvyklí na práci v přírodě, mohou mít nejistotu a obavy z nového a neznámého prostředí. Tyto obavy mohou souviset s nedostatkem zkušeností s výukou mimo školní třídu, strachem o bezpečnost žáků, nebo neznalostí metodiky pro výuku v přírodě. Pokud pedagogové nejsou dostatečně připraveni a nemají metodické nástroje pro efektivní realizaci lesní pedagogiky, může to vést k odporu k této metodě. Pro překonání této bariéry je nutné zajistit systematickou podporu pedagoga formou akreditovaných školení, sdílení zkušeností z praxe, nebo zapojení do projektů, které podporují environmentální výchovu.

Výuka v přírodě bývá pro většinu žáků atraktivní a dobrodružná. Nicméně existuje určitá skupina žáků, která se těžko adaptuje na nový způsob výuky, zejména pokud mají úzkostné problémy, preferují jasnou strukturu výuky, nebo mají omezené zkušenosti s pobytem v přírodě. Pedagog musí těmto dětem pomoci přizpůsobit se novému prostředí, vytvořit inkluzivní prostředí, kde se každé dítě cítí bezpečně a kompetentně, a zároveň poskytovat emocionální podporu.

Pro úspěšné zavedení lesní pedagogiky je kladeno důraz i na komunikaci s rodiči. Někteří rodiče mohou mít obavy z hygienických podmínek, bezpečnosti nebo ztráty učiva, které by jejich děti měly podle nich získat v tradiční školní výuce. Zde je klíčová otevřená komunikace a informování rodičů o výhodách a cílech lesní pedagogiky. Organizování setkání s rodiči, prezentace aktivit nebo sdílení fotek a videí z výuky může pomoci rodičům lépe pochopit hodnotu této metody. Také zapojení rodičů do některých aktivit může podpořit jejich důvěru v tuto výuku (Leskovcová et al., 2012).

3.3.3 Systémová a institucionální omezení

Lesní pedagogika, přestože je součástí Rámcového vzdělávacího programu, stále čelí systémovým a institucionálním omezením, která brání její plné integraci do školního systému. Tato omezení se týkají několika oblastí:

1. **Nedostatečná systematická podpora:** I když je lesní pedagogika povolena v rámci Rámcového vzdělávacího programu, stále chybí systematická podpora ze strany ministerstev nebo inspekčních orgánů, která by školám poskytla konkrétní metodiky, standardy a materiály pro její efektivní implementaci. Tento nedostatek metodické podpory může způsobit, že školy budou váhat s integrací této metody do výuky.
2. **Nedostatečná příprava pedagogů:** Další výzvou je nedostatečné začlenění lesní pedagogiky do přípravy budoucích učitelů na vysokých školách. Bez odpovídající pedagogické přípravy a školení je pro učitele obtížné správně a efektivně využívat metody lesní pedagogiky, což může vést k její neúplné realizaci nebo k neefektivnímu používání.
3. **Finanční a institucionální bariéry:** Finanční náročnost některých programů a nedostatek grantových výzev pro podporu environmentální výchovy v některých školách znamenají, že lesní pedagogika je často považována za doplňkový prvek vzdělávacího procesu, a ne za klíčovou součást školní výuky. Mnoho škol čelí nedostatku financí, což omezuje jejich schopnost zavádět tuto metodu do výuky (Leskovcová et al., 2012).

Navzdory těmto překážkám lze pozorovat pozitivní trend v rozvoji lesní pedagogiky, jak ukazuje rostoucí počet zapojených škol, zvyšující se počet učitelů, kteří se zajímají o zážitkové metody výuky, a síť spolupráce mezi školami a lesními pedagogy, což svědčí o rostoucím potenciálu této metody.

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Kapitola se zaměřuje na výzkumný proces této studie a poskytuje podrobný přehled o metodách, cílech, otázkách a výzkumném souboru. Výzkum, který je součástí této práce, se zabývá zkoumáním vlivu lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků druhého stupně základních škol. Tato kapitola poskytuje základní rámec pro výzkum a ukazuje, jakým způsobem byly formulovány výzkumné otázky a cíle, jaký výzkumný soubor byl zvolen, jaké metodologické nástroje byly použity a jakým způsobem byla zajištěna etika sběru dat.

Výzkumný problém, který stojí za tímto výzkumem, se zaměřuje na specifické oblasti, které se týkají efektivity lesní pedagogiky jako nástroje pro rozvoj environmentálního povědomí, motivace a týmové spolupráce. Tato kapitola vysvětluje, proč je důležité zkoumat, jak tento přístup ovlivňuje žáky a jejich postoje k ekologickým problémům, a to nejen v rámci školního vzdělávání, ale také v jejich každodenním životě.

Dále se kapitola soustředí na výzkumné cíle, které se zaměřují na zjištění konkrétních změn v chování žáků a jejich angažovanosti v ochraně přírody. Tyto cíle mají za úkol poskytnout konkrétní odpovědi na to, jakým způsobem lesní pedagogika ovlivňuje postoj žáků k přírodě, jejich ochotu zapojit se do ekologických aktivit a jejich schopnost efektivně spolupracovat v týmových úkolech zaměřených na ochranu přírody.

V rámci kapitoly se také detailněji probírá výzkumný soubor, který zahrnuje žáky různých věkových skupin z vybraných základních škol. Tento soubor je pečlivě vybrán tak, aby zajišťoval relevantní data pro analýzu vlivu lesní pedagogiky na žáky různého věku a pohlaví.

Metodologie výzkumu je popsána v podkapitole 4.5, kde se vysvětluje, proč byla zvolena kvantitativní metodologie a jakým způsobem bude probíhat sběr a analýza dat. Použití dotazníkového šetření jako hlavní metody sběru dat umožňuje efektivně shromáždit potřebné informace od velkého počtu respondentů, což je klíčové pro získání objektivních a srovnatelných výsledků.

Cílem kapitoly je poskytnout ucelený přehled o tom, jak byl výzkum navržen, jaké položky budou položeny, jaký soubor respondentů bude zkoumán, a jaké metody a techniky analýzy budou použity pro vyhodnocení získaných dat. Tento výzkum má za cíl přispět k lepšímu porozumění efektivitě lesní pedagogiky a jejímu vlivu na environmentální výchovu a osobnostní rozvoj žáků druhého stupně základních škol.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém, který je základem tohoto výzkumu, se zaměřuje na zjištění vlivu lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků druhého stupně základních škol. Tento problém vychází z potřeby detailního zkoumání konkrétních dopadů, které může lesní pedagogika mít na mladou generaci v oblasti porozumění ekologickým otázkám, zapojení žáků do ochrannářských aktivit a rozvoj jejich sociálních dovedností, jako je týmová spolupráce.

V současné době se stále více klade důraz na environmentální výchovu jako klíčovou součást vzdělávacího procesu, a to nejen kvůli rostoucím ekologickým problémům, ale i z důvodu nutnosti připravit budoucí generace na výzvy spojené s ochranou přírody a udržitelným rozvojem. Lesní pedagogika, jako konkrétní inovativní vzdělávací přístup, představuje příležitost, jak propojit teoretické vzdělávání s praktickým učením v přírodním prostředí, kde žáci nejen získávají vědomosti o ekologii a ochraně přírody, ale také rozvíjejí schopnosti a dovednosti, které jim mohou pomoci lépe porozumět světu kolem sebe.

Tento výzkum se zaměřuje na zjištění konkrétního vlivu lesní pedagogiky na žáky druhého stupně základních škol, a to z hlediska několika klíčových oblastí:

a) Vliv lesní pedagogiky na environmentální povědomí žáků

Environmentální povědomí se týká schopnosti jednotlivce rozumět ekologickým problémům, chápat jejich důsledky pro životní prostředí a pro lidskou společnost a přistupovat k těmto problémům zodpovědně. V kontextu lesní pedagogiky je kladeno důraz na to, jak tento přístup mění vztah žáků k přírodě, zda si více uvědomují ekologické problémy a jaký mají postoj k ochraně přírody. Cílem je zjistit, zda pravidelná účast na aktivitách v přírodě (jako jsou výlety, exkurze nebo lesní vycházky) zvyšuje ekologické vědomí žáků ve srovnání s tradiční výukou ve třídě. Je důležité zjistit, zda lesní pedagogika skutečně vede k hlubšímu pochopení environmentálních problémů a zda tento efekt přetrvává i po skončení konkrétních aktivit.

b) Motivace žáků k účasti na environmentálních aktivitách

Motivace je klíčovým faktorem, který ovlivňuje, zda se žáci zapojí do aktivit, které podporují ochranu přírody. Z tohoto pohledu je zajímavé zkoumat, jaký vliv má lesní pedagogika na to, jak jsou žáci motivováni k účasti na ekologických aktivitách.

Zajímá nás, zda aktivity v přírodním prostředí zvyšují ochotu žáků zapojit se do dalších environmentálních aktivit, jako jsou například projekty na ochranu přírody nebo zapojení se do školních ekologických iniciativ. Tento výzkum se zaměřuje na to, jak lesní pedagogika zvyšuje vnímání užitečnosti environmentálních aktivit a jaký vliv má tento přístup na aktivní zapojení žáků do ochrany přírody a udržitelného rozvoje.

c) Schopnost spolupráce mezi žáky

Lesní pedagogika nezahrnuje pouze environmentální vzdělávání, ale i rozvoj sociálních dovedností, jako je schopnost spolupracovat a komunikovat v rámci skupiny. Zkoumání, jak lesní pedagogika ovlivňuje týmovou spolupráci mezi žáky, je důležité, protože efektivní spolupráce je klíčová nejen pro úspěch ekologických projektů, ale také pro osobní rozvoj žáků. Tento výzkum se zaměřuje na to, zda aktivity v přírodním prostředí přispívají k rozvoji schopnosti řešit problémy společně, jak ovlivňují vzájemnou komunikaci a zda podporují pozitivní interakce mezi žáky. Zajímá nás, zda je týmová práce v přírodním prostředí jiná než v běžné školní výuce a jaké dovednosti žáci získávají prostřednictvím této interakce.

d) Srovnání efektivity lesní pedagogiky a tradiční výuky

Významným aspektem tohoto výzkumu je i srovnání efektivity lesní pedagogiky s tradičními formami výuky. Zajímá nás, zda lesní pedagogika nabízí výhody oproti běžné výuce ve třídě, pokud jde o rozvoj environmentálního povědomí, motivace k ekologickým aktivitám a schopnosti spolupráce. Tento výzkum bude sledovat, jaký rozdíl je mezi žáky, kteří se pravidelně účastní aktivit lesní pedagogiky, a těmi, kteří se těchto aktivit neúčastní, a zda lesní pedagogika vede k lepším výsledkům v oblasti environmentální výchovy a osobnostního rozvoje žáků.

4.2 Výzkumné cíle

Výzkumné cíle představují konkrétní zaměření výzkumu, které vyplývá z výzkumného problému a kterými bude tento problém řešen. Cíle jsou základními orientačními body, které nasměrují celý výzkumný proces. V tomto výzkumu jsou cíle formulovány tak, aby poskytly jasnou odpověď na klíčovou otázku, jak lesní pedagogika ovlivňuje environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků druhého stupně základních škol. Vzhledem k charakteru tohoto přístupu ve výuce je důležité nejen zjistit, jak lesní pedagogika ovlivňuje

environmentální vědomí žáků, ale také jaké konkrétní změny v jejich chování a myšlení tato metoda přináší, zejména v oblasti ochoty se zapojit do ochrannářských aktivit a schopnosti pracovat v týmu.

Hlavní cíl výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumu je zhodnotit, jakým způsobem lesní pedagogika ovlivňuje environmentální povědomí a motivaci žáků druhého stupně základních škol a jaký vliv má na jejich schopnost spolupracovat při řešení environmentálních problémů. Tento cíl spočívá v získání podrobných informací o tom, zda žáci, kteří se účastní aktivit lesní pedagogiky, vykazují vyšší míru zájmu o ekologické problémy, ochoty zapojit se do ochrany přírody a zda se u nich zlepšuje schopnost týmové spolupráce, která je klíčová pro ekologické projekty a pro rozvoj sociálních dovedností.

Výzkum se tedy zaměří na ověření toho, zda lesní pedagogika představuje efektivní nástroj pro zlepšení environmentálního povědomí a pro rozvoj schopnosti žáků jednat v souladu s principy udržitelného rozvoje, a to jak v rámci školního, tak i osobního života. Tento cíl zahrnuje nejen měření změn v postojích žáků k ekologickým problémům, ale také zjištění, zda a jaký vliv mají aktivity lesní pedagogiky na jejich každodenní chování, například při rozhodování o životním prostředí mimo školu.

Dílčí cíle výzkumu

- a) **Zhodnocení zapojení žáků do výuky v přírodním prostředí ve srovnání s tradiční výukou ve třídě:** Prvním dílčím cílem je porovnat míru zapojení žáků do aktivit lesní pedagogiky s jejich zapojením do tradiční výuky ve třídě. Tento cíl se zaměřuje na zjištění, zda lesní pedagogika motivuje žáky k aktivnější účasti na vyučování, a zda aktivity v přírodě vedou k větší angažovanosti v tématech souvisejících s přírodou a ochranou životního prostředí. Výzkum bude sledovat, zda žáci vykazují vyšší úroveň zájmu a účasti v ekologických aktivitách v přírodním prostředí než při tradiční výuce ve třídě. K tomu bude použita analýza dat získaných prostřednictvím dotazníků a pozorování, která umožní porovnat přístup žáků k výuce v přírodě a ve školní třídě.
- b) **Analýza vlivu lesní pedagogiky na schopnost spolupráce mezi žáky:** Dalším dílčím cílem je zjistit, jak lesní pedagogika ovlivňuje schopnost žáků spolupracovat v rámci skupinových aktivit. V rámci tohoto cíle bude hodnoceno, zda a jak aktivity v přírodě přispívají k rozvoji týmové spolupráce mezi žáky, k zlepšení komunikace,

vzájemného respektu a schopnosti řešit problémy společně. Tento cíl bude rovněž zohledňovat, zda takové zkušenosti, které žáci získávají při práci v přírodě, přenášejí i do jiných oblastí jejich života, například do školních projektů nebo osobních vztahů. Výzkum se bude soustředit na analýzu skupinových aktivit a pozorování interakcí mezi žáky, aby se určil skutečný vliv těchto aktivit na jejich schopnost efektivně komunikovat a spolupracovat.

- c) **Posouzení vlivu lesní pedagogiky na postoj žáků k ochraně přírody a udržitelnému rozvoji:** Třetí dílčí cíl se zaměřuje na zhodnocení vlivu lesní pedagogiky na postoj žáků k ochraně přírody a udržitelnému rozvoji. Tento cíl bude analyzovat, zda účast na aktivitách lesní pedagogiky zvyšuje zájem žáků o environmentální témata a zda je vede k proaktivnímu přístupu k ochraně přírody. Dále se zaměří na to, jak se jejich postoj k přírodě mění v průběhu školního roku a zda mají žáci větší motivaci zapojit se do ekologických aktivit, jako jsou projekty na ochranu přírody, recyklaci nebo jiné ekologické iniciativy. Tento cíl rovněž zahrnuje otázku, zda mají žáci po absolvování lesní pedagogiky dlouhodobější změny v přístupu k environmentálním problémům.
- d) **Srovnání vlivu lesní pedagogiky a tradiční výuky na environmentální povědomí a motivaci žáků:** Pátým dílčím cílem je porovnat účinnost lesní pedagogiky s tradičními formami výuky v oblasti environmentálního povědomí a motivace. Tento cíl se zaměří na srovnání žáků, kteří absolvují program lesní pedagogiky, s těmi, kteří absolvují tradiční výuku ve třídě. Výzkum bude analyzovat, zda má lesní pedagogika výraznější dopad na motivaci žáků k ochraně přírody, a zda přístup v přírodním prostředí vede k vyšší úrovni zájmu o environmentální problémy než výuka ve třídě. Tento cíl bude mít za úkol zjistit, zda má lesní pedagogika větší přínos pro rozvoj environmentálního povědomí než tradiční metody výuky.

4.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsou základem pro vymezení konkrétních oblastí, na které se výzkum zaměří. Tyto otázky vycházejí z výzkumného problému a cílů a mají za úkol nasměrovat sběr dat a analýzu výsledků. V této kapitole budou uvedeny klíčové výzkumné otázky, které se zaměřují na zkoumání vlivu lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci k ochraně přírody a schopnost spolupráce žáků druhého stupně základních škol. Cílem těchto

otázek je získat odpovědi, které přinesou konkrétní informace o účinnosti lesní pedagogiky jako nástroje pro rozvoj těchto schopností a postojů.

Hlavní výzkumná otázka:

Hlavní výzkumná otázka se zaměřuje na zjištění celkového vlivu lesní pedagogiky na environmentální povědomí a vzdělávání žáků druhého stupně základních škol. Tato otázka slouží jako rámec pro celkovou analýzu výsledků výzkumu.

„Jaký vliv má lesní pedagogika na environmentální povědomí a vzdělávání žáků druhého stupně základních škol?“

Dílčí výzkumné otázky:

K hlavní výzkumné otázce budou formulovány dílčí výzkumné otázky, které se zaměřují na specifické aspekty výzkumu a pomáhají detailněji prozkoumat jednotlivé faktory, které mohou ovlivnit výsledky.

- a) **„Jaké rozdíly v motivaci a zapojení žáků jsou mezi lesní pedagogikou a běžnou výukou ve třídě?“**

Tato výzkumná otázka se zaměřuje na zjištění, zda žáci vykazují vyšší míru zapojení a motivace během aktivit lesní pedagogiky v porovnání s běžnou výukou přírodopisu ve třídě. Cílem je zjistit, zda lesní pedagogika zvyšuje angažovanost žáků v tématech souvisejících s ochranou přírody a ekologickými problémy.

- b) **„Jak lesní pedagogika přispívá k rozvoji schopnosti spolupráce mezi žáky?“**

Tato otázka se zaměřuje na analýzu toho, jaké změny v týmové spolupráci mezi žáky nastávají díky aktivitám lesní pedagogiky. Výzkum se soustředí na to, jak praktické činnosti v přírodním prostředí ovlivňují schopnost žáků komunikovat, sdílet nápady a efektivně pracovat ve skupinách. Dílčí otázka se také zaměřuje na to, zda je spolupráce žáků v přírodě jiná než v klasickém školním prostředí.

- c) **„Zvyšuje lesní pedagogika zájem žáků o ochranu přírody a ekologické aktivity?“**

Tento aspekt výzkumu zkoumá, zda aktivity v přírodním prostředí vedou k většímu zájmu žáků o ochranu přírody a zda se jejich postoje k ekologickým problémům mění. Cílem je zjistit, zda lesní pedagogika zvyšuje motivaci žáků účastnit se aktivit, jako jsou environmentální projekty, sběr odpadu, recyklace a další ochranné aktivity.

d) „**Jaký vliv má lesní pedagogika na dlouhodobý postoj žáků k environmentálním otázkám?**“

Tato výzkumná otázka se zaměřuje na posouzení, zda má účast na lesní pedagogice dlouhodobý vliv na postoje žáků k ochraně přírody i po skončení výuky. Výzkum bude zkoumat, zda žáci nadále vykazují zájem o ekologická témata a zda jsou ochotni i nadále vykonávat aktivity směřující k ochraně přírody.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor je klíčovým elementem výzkumu, který určuje, kdo bude zkoumán a jak budou vybíráni respondenti. Pro tento výzkum byly vybrány tři základní školy ve Zlínském kraji, konkrétně v okrese Kroměříž, na kterých byly implementovány prvky lesní pedagogiky do hodin přírodopisu. Cílem výzkumu je zkoumat, jaký vliv má lesní pedagogika na environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků druhého stupně základních škol.

Charakteristika výzkumného souboru

Výzkumný soubor bude tvořen žáky třech základních škol, konkrétně žáky 6., 7. 8. a 9. tříd. Třídy těchto ročníků byly vybrány z důvodu vhodnosti pro implementaci lesní pedagogiky, která byla součástí hodin přírodopisu. Výzkum se zaměřuje na žáky ve věkovém rozmezí 11–15 let, kteří mají dostatečný kognitivní základ pro porozumění ekologickým problémům a současně jsou vnímaví k novým vzdělávacím metodám.

Věková skupina

Věk respondentů je v rozmezí 11–15 let. Tyto třídy byly vybrány s ohledem na věk žáků, kdy již mají určité znalosti o přírodních vědách a ekologii, ale zároveň jsou dostatečně otevření pro zážitkové učení v přírodním prostředí. Věkový rozsah žáků zaručuje, že budou schopni aktivně se účastnit praktických a zážitkových aktivit, které lesní pedagogika nabízí.

Pohlaví

Respondenti budou zohledňovat rovnoměrné zastoupení chlapců a dívek v každé třídě, což zajistí vyváženost mezi pohlavími a pomůže eliminovat možná zkreslení v odpovědích.

Výběr respondentů

Respondenti budou vybráni z žáků těchto tří tříd, kteří se účastnili hodin přírodopisu, do kterých byly integrovány prvky lesní pedagogiky. Kromě samotné účasti na těchto aktivitách musí respondenti splňovat následující podmínky:

- a) **Účast na aktivitách lesní pedagogiky:** Respondenti musí být žáci, kteří se zapojili do výuky přírodopisu, kde byly aplikovány prvky lesní pedagogiky, jako jsou terénní výlety, ekologické projekty a praktické aktivity zaměřené na ochranu přírody. Tato aktivita je klíčová, protože výzkum se zaměřuje na to, jaký vliv mají právě tyto praktické a zážitkové aktivity na postoj žáků k přírodě.
- b) **Dohoda škol a rodičů:** Školy, které se do výzkumu zapojí, poskytnou souhlas s účastí ve výzkumu, přičemž rodiče žáků budou informováni o povaze výzkumu a požádáni o písemný souhlas se zapojením jejich dětí. Tento souhlas je důležitý pro zajištění etických zásad výzkumu.
- c) **Demografická variabilita:** Výběr respondentů bude zahrnovat žáky různého sociálně-ekonomického zázemí, což umožní zjistit, zda a jak různé sociální faktory mohou ovlivnit reakci žáků na lesní pedagogiku a její efektivitu.
- d) **Počet respondentů:** Celkový počet respondentů byl **136 žáků**, což poskytne dostatečný vzorek pro analýzu a zajištění statistické relevance. Tento počet je dostatečný pro získání dostatečně širokého spektra odpovědí, které budou použity k zhodnocení vlivu lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků. Počet respondentů je vybrán tak, aby umožnil kvalitní analýzu, která bude odrážet variabilitu mezi třídami a školami, ale zároveň zůstane dostatečně praktický pro realizaci výzkumu.

Výzkumné školy a aplikace lesní pedagogiky

Výzkum probíhá na třech základních školách, které se nacházejí ve Zlínském kraji, okrese Kroměříž. Na těchto školách byly do hodin přírodopisu zavedeny prvky lesní pedagogiky, které zahrnují:

- a) **Terénní výlety do přírody:** Žáci se účastní výletů, během nichž se učí o přírodních procesech, ekosystémech a ochraně životního prostředí.

- b) **Praktické ekologické projekty:** Žáci pracují na projektech zaměřených na zlepšení environmentálního povědomí, jako je sázení stromů, recyklace a ochrana přírodních lokalit.
- c) **Skupinové diskuse a úkoly:** Během výuky v přírodě jsou žáci zapojeni do diskusí a skupinových úkolů, které podporují jejich schopnost spolupracovat a řešit problémy společně.

Prvky lesní pedagogiky byly aplikovány v hodinách přírodopisu, což znamená, že se jedná o přímé propojení vědeckých znalostí a praktického učení v přírodním prostředí. Tento přístup umožňuje žákům lépe pochopit ekologické procesy a současně rozvíjet praktické dovednosti v oblasti ochrany přírody a environmentální výchovy.

Etické aspekty výběru respondentů

Při výběru respondentů bylo dbáno na etické zásady výzkumu. Všichni žáci byli informováni o povaze výzkumu, jeho cílech a metodách. Účast na výzkumu bude zcela dobrovolná a anonymní. Rodiče žáků byli požádáni o souhlas s účastí jejich dětí ve výzkumu, přičemž žáci budou mít možnost výzkum opustit kdykoliv, aniž by to mělo negativní dopad na jejich školní výkon nebo vztahy ve škole.

4.5 Metodologie výzkumu

Metodologický rámec této práce vychází z kvantitativního přístupu, jehož cílem je objektivně zhodnotit postoje a zkušenosti žáků s lesní pedagogikou. Kvantitativní výzkum umožňuje analyzovat data získaná od většího vzorku respondentů a vyvodit z nich zobecnitelné závěry. Pro sběr dat byla zvolena technika dotazníkového šetření, která je vhodná zejména tehdy, chceme-li získat standardizované odpovědi od více respondentů v relativně krátkém čase (Chrásková, 2011). Při konstrukci dotazníku byla zohledněna věková specifika cílové skupiny i požadavky na srozumitelnost a přehlednost jednotlivých položek.

Metodologie výzkumu představuje klíčovou část, která určuje, jakým způsobem budou shromažďována data, jaké metody budou použity k analýze těchto dat a jak budou výsledky vyhodnoceny, aby odpověděly na výzkumné otázky. Pro tento výzkum byla zvolena kvantitativní metodologie, která umožní sběr číselných dat a jejich následnou statistickou analýzu. Kvantitativní výzkum je ideální pro tento typ studie, neboť poskytuje objektivní a přesné výsledky, které lze generalizovat na širší populaci. Cílem je získat konkrétní

a srovnatelné údaje, které pomohou posoudit účinnost lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků.

Výběr výzkumného designu

Výzkum byl realizován ve třech základních školách, kde se v rámci hodin přírodopisu aplikovaly prvky lesní pedagogiky. Respondenti budou žáci ve věkovém rozmezí 11–15 let (6.–9. třída), kteří se aktivně účastnili těchto aktivit. Kvantitativní výzkumný design je výhodný, protože umožňuje systematicky sbírat informace o motivech, postojích, znalostech a zkušenostech žáků a zároveň porovnávat jejich odpovědi v různých třídách a školách.

Metody sběru dat

Sběr dat byl prováděn pomocí dotazníků, které byly distribuovány mezi žáky zapojené do aktivit lesní pedagogiky. Dotazníky obsahovaly různé typy položek, které odpovídají výzkumným otázkám a cílům výzkumu.

Typy položek v dotazníku

Dotazník obsahuje několik typů položek, které pokryjí různé aspekty výzkumu:

- a) Demografické údaje: Tato část bude sbírat základní údaje o respondentech (věk, pohlaví, třída), což umožní provést analýzu výsledků podle těchto faktorů.
- b) Linkertova škála: Tato část bude obsahovat položky hodnotící úroveň souhlasu s tvrzeními o motivaci, zapojení a postojích žáků k lesní pedagogice. Například: „Aktivity lesní pedagogiky mě motivují k větší účasti na výuce přírodopisu“ (1 = zcela souhlasím, 5 = vůbec nesouhlasím).
- c) Dichotomické otázky: Položky formátu ANO/NE zaměřené na postoje žáků k ochraně přírody a ekologickým aktivitám.
- d) Otevřené položky: Tato část umožní žákům vyjádřit jejich osobní názory a zkušenosti s lesní pedagogikou.

Techniky analýzy dat

Po sběru dat bude následovat jejich analýza, která bude provedena pomocí několika statistických technik. Tyto techniky umožní vyhodnotit data z dotazníků a zjistit, jaké faktory ovlivňují výsledky výzkumu.

a) Deskriptivní statistika

Deskriptivní statistika byla použita k analýze demografických údajů a k popisu základních charakteristik odpovědí respondentů. Tato technika poskytuje přehled o výsledcích výzkumu a umožní identifikovat základní trendy a vzory v odpovědích.

b) Kvalitativní analýza otevřených odpovědí

Otevřené položky byly analyzovány pomocí kvalitativní analýzy, která umožní kategorizaci odpovědí a identifikaci hlavních témat. Tyto odpovědi poskytují cenný vhled do osobních názorů a zkušeností žáků, které by nebyly zachyceny pomocí standardizovaných položek.

c) Validita a spolehlivost výzkumu

Pro zajištění validity výzkumu bude dotazník navržen tak, aby co nejlépe reflektoval výzkumné otázky a cíle. Aby bylo zajištěno, že dotazník bude srozumitelný pro žáky, bude proveden pilotní test na menším vzorku respondentů. Na základě výsledků pilotního testu budou případně provedeny úpravy dotazníku.

4.6 Technika sběru dat

Technika sběru dat představuje konkrétní metody, pomocí kterých byla získána data potřebná pro analýzu výzkumných otázek. Pro tento výzkum byla vybrána technika **dotazníkového šetření**, která umožnila efektivní shromáždění kvantitativních dat od velkého počtu respondentů v relativně krátkém čase. Kvantitativní výzkum je v tomto případě ideální, protože poskytuje standardizované údaje, které mohou být statisticky analyzovány a interpretovány. Kromě toho dotazníky umožnily výzkumníkovi získat nejen číselné údaje, ale i kvalitativní informace, které byly cenné pro hlubší analýzu odpovědí respondentů.

Příprava dotazníků

Příprava dotazníků byla klíčovým krokem, který měl zajistit, že položky budou relevantní k výzkumným otázkám a zároveň srozumitelné pro respondenty. Dotazníky byly navrženy s ohledem na věkovou kategorii respondentů, což znamenalo, že položky byly formulovány jednoduchým a jasným jazykem. Byla zvolena kombinace uzavřených a otevřených položek, což umožnilo získat jak konkrétní kvantitativní data (pro statistickou analýzu), tak kvalitativní odpovědi (pro hlubší porozumění zkušenostem žáků).

Dotazníky byly sestaveny tak, aby pokryly všechny oblasti výzkumných cílů a otázek.

Položky se zaměřovaly na:

- **motivaci a zapojení žáků** do aktivit lesní pedagogiky,
- **postoje žáků** k ochraně přírody a ekologickým problémům,
- **schopnost spolupráce** mezi žáky při aktivitách v přírodním prostředí,
- **osobní názory** žáků na přínosy a výzvy spojené s lesní pedagogikou.

Po sestavení dotazníku byla provedena pilotní fáze testování na menší skupině žáků. Tato fáze sloužila k ověření, zda jsou položky jasné, správně pochopené a zda dotazník neobsahuje nejednoznačné položky nebo chyby, které by mohly zkreslit výsledky výzkumu. Na základě zpětné vazby od pilotních respondentů byly provedeny drobné úpravy v textu dotazníku a upravena byla i délka vyplňování, aby odpovědi byly co nejkvalitnější.

Distribuce dotazníků

Distribuce dotazníků probíhala během hodin přírodopisu na vybraných základních školách. Všechny školy, které se do výzkumu zapojily, již implementovaly prvky lesní pedagogiky do výuky přírodopisu, což znamenalo, že žáci byli seznámeni s aktivitami, které byly součástí výzkumu. Dotazníky byly distribuovány osobně učitelem, který byl přítomen ve třídě a pomáhal žákům s případnými nejasnostmi.

Před samotným vyplňováním dotazníků byli žáci informováni o účelu výzkumu a způsobu vyplnění dotazníku. Byla jim vysvětlena důležitost jejich upřímných a nezájatých odpovědí. Odpovědi byly zaručeny jako anonymní a všechny informace byly zpracovávány v souladu se zásadami ochrany osobních údajů. Cílem bylo vytvořit prostředí, ve kterém se žáci cítili pohodlně a byli motivováni k tomu, aby odpovídali co nejupřímněji.

Po distribuci dotazníků měli žáci přibližně 15–20 minut na jejich vyplnění. Tento časový rámec byl pečlivě vybrán tak, aby poskytl dostatek prostoru pro všechny respondenty na důkladné vyplnění dotazníků, aniž by došlo k únavě nebo rozptýlení. Celý proces byl co nejvíce standardizován, aby byla zajištěna konzistence sběru dat mezi různými školami a třídami.

Zajištění anonymních a etických zásad sběru dat

Anonymita byla kladena na první místo, což bylo zásadní pro zajištění důvěry respondentů a ochrany jejich osobních údajů. Dotazníky neobsahovaly žádné identifikační údaje, jako jsou jména žáků, což znamenalo, že jejich odpovědi byly zcela anonymní. Kromě toho byly

všechny dotazníky číslovány pouze pořadovými čísly, což znamenalo, že jakákoli identifikace konkrétních respondentů byla vyloučena. Tento přístup pomohl vytvořit prostředí, ve kterém žáci mohli otevřeně a bez obav vyjádřit své názory a zkušenosti.

V souladu s etickými zásadami výzkumu byli respondenti informováni o účelu výzkumu, jeho metodách a o tom, že účast je zcela dobrovolná. Rodiče žáků byli požádáni o písemný souhlas s účastí jejich dětí na výzkumu. Tato opatření byla důležitá pro zajištění etiky výzkumu a pro dodržování zásad ochrany osobních údajů, jak vyžaduje legislativa o ochraně soukromí a etice výzkumu.

Kontrola kvality odpovědí

Po shromáždění dotazníků probíhala **kontrola kvality odpovědí**. Tento proces zahrnoval kontrolu, zda všechny položky byly odpovězeny, a zda byly odpovědi zapsány správně. Pokud byly zjištěny jakékoli neúplné nebo nejednoznačné odpovědi, dotazníky byly odstraněny

z analýzy. Cílem bylo zajistit, že výsledky analýzy budou vycházet pouze z kvalitních a validních odpovědí.

Pokud byly odpovědi na některé položky zjevně chybné (například extrémně nekonzistentní odpovědi nebo nerealistické hodnocení), byly tyto dotazníky vyřazeny, aby se zajistila co nejvyšší přesnost výsledků výzkumu. Tento krok pomohl eliminovat možnost chyb ve sběru dat, které by mohly ovlivnit validitu výsledků.

Sběr a zpracování dat

Po sběru všech dotazníků byl proveden **proces zpracování dat**. Všechny odpovědi byly digitálně zaznamenány, což usnadnilo jejich organizaci a následné statistické zpracování. Respondentům byly přiřazeny kódy, které zajistily, že identita účastníků byla zachována v anonymitě. Následně byla data uspořádána podle kategorií (například věk, pohlaví, třída) a připravena na analýzu.

5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

Kapitola se soustředí na vyhodnocení výsledků výzkumu, který se zaměřil na zkoumání vlivu lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a schopnost spolupráce žáků druhého stupně základních škol. Cílem výzkumu bylo prozkoumat, jak tento inovativní přístup k výuce ovlivňuje žáky v různých oblastech jejich vzdělávacího a osobního rozvoje, a to zejména ve vztahu k přírodě, ekologickým problémům a týmové práci.

V této kapitole budou podrobně analyzovány odpovědi respondentů na položky zahrnuté v dotazníku. Tento dotazník byl navržen tak, aby shromáždil kvantitativní data o vnímání žáků týkající se lesní pedagogiky, jejího vlivu na jejich motivaci k učení, postoje k ochraně přírody a schopnosti spolupracovat v týmových aktivitách. Kromě kvantitativní analýzy bude také zohledněna kvalitativní část výzkumu, která zahrnovala otevřené položky, na které respondenti odpovídali vlastními slovy. Tyto odpovědi poskytují hlubší vhled do zkušeností žáků a pomáhají lépe pochopit, jakým způsobem lesní pedagogika ovlivňuje jejich názory a chování v reálném životě.

Podrobné vyhodnocení odpovědí je rozděleno do několika částí, které odpovídají na výzkumné otázky, jež byly stanoveny v předchozích kapitolách. Tento výzkum zahrnoval nejen kvantitativní údaje o účasti žáků na aktivitách lesní pedagogiky, ale také kvalitu jejich zapojení, motivace a zájmu o ochranu přírody. Na základě shromážděných dat budeme analyzovat, jak lesní pedagogika ovlivňuje různé aspekty vzdělávání a zda má tento přístup k výuce pozitivní dopad na environmentální povědomí žáků.

V této kapitole budou také diskutovány faktory, které mohou ovlivnit výsledky výzkumu, včetně věkového rozdělení respondentů, pohlaví, třídy a předchozích zkušeností s environmentálními aktivitami. Součástí vyhodnocení je i analýza rozdílů mezi žáky, kteří se účastnili lesní pedagogiky, a těmi, kteří se aktivit neúčastnili, což nám pomůže lépe pochopit efektivitu tohoto přístupu.

Výsledky analýzy budou sloužit jako základ pro závěry a doporučení týkající se využití lesní pedagogiky v rámci školního systému. Na základě získaných dat budeme schopni posoudit, zda a jak by měl být tento přístup začleněn do výukových plánů na základních školách a jaké výhody může přinést pro rozvoj žáků. Cílem této kapitoly je poskytnout komplexní pohled na výzkum, který nám umožní formulovat odpovědi na hlavní výzkumné otázky a podpořit argumenty pro širší implementaci lesní pedagogiky v českém školství.

V závěru kapitoly budou vyvozeny klíčové závěry, které z výzkumu vyplynuly, a doporučení pro další aplikace a vývoj lesní pedagogiky. Výzkum ukazuje na pozitivní vliv tohoto přístupu na motivaci žáků, jejich vztah k přírodě a ochotu se angažovat v ochraně životního prostředí. Na základě těchto zjištění bude navrženo, jakým způsobem mohou školy začlenit více environmentálních aktivit do svého vzdělávacího procesu a jak zajistit efektivní podporu učitelů v implementaci těchto metod do výuky.

5.1 Odpovědi z dotazníku

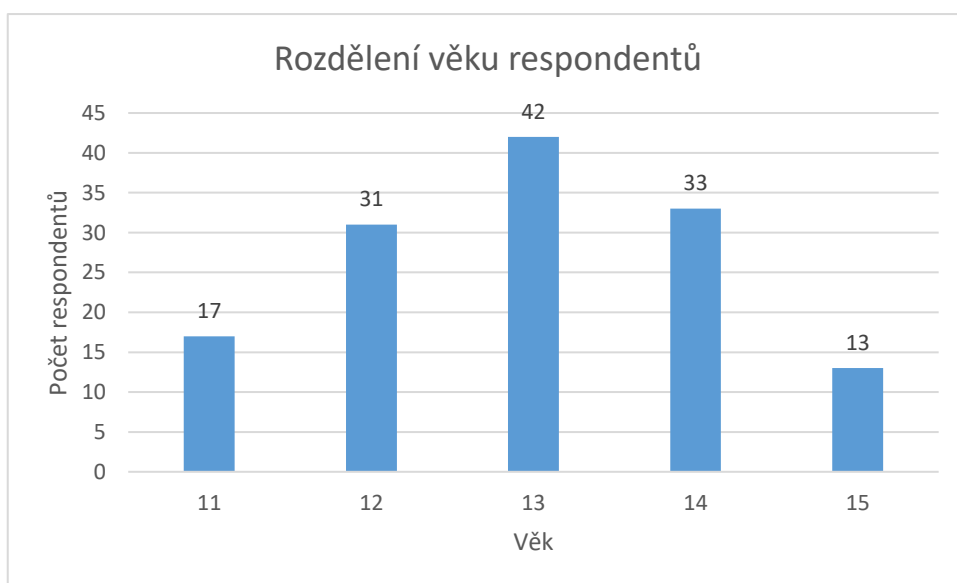
Část 1 – Demografický oddíl

Položka č. 1. Věk

První položka v části demografických údajů se zaměřuje na věk respondentů. Cílem této položky bylo zjistit věkové rozdělení mezi žáky, kteří se účastnili výzkumu, a zjistit, jak tento faktor může ovlivnit jejich účast a motivaci v aktivitách lesní pedagogiky.

Na základě shromážděných údajů bylo věkové rozdělení respondentů následující: 11 let: 17 respondentů (12,5 %); 12 let: 31 respondentů (22,8 %); 13 let: 42 respondentů (30,9 %); 14 let: 33 respondentů (24,3 %); 15 let: 13 respondentů (9,6 %).

Tato data ukazují, že většina respondentů je ve věkové skupině 13 let, následována 14letými a 12letými respondenty. Nejmenší zastoupení měly skupiny žáků ve věku 11 a 15 let.

Graf 1 Část 1, položka č.1

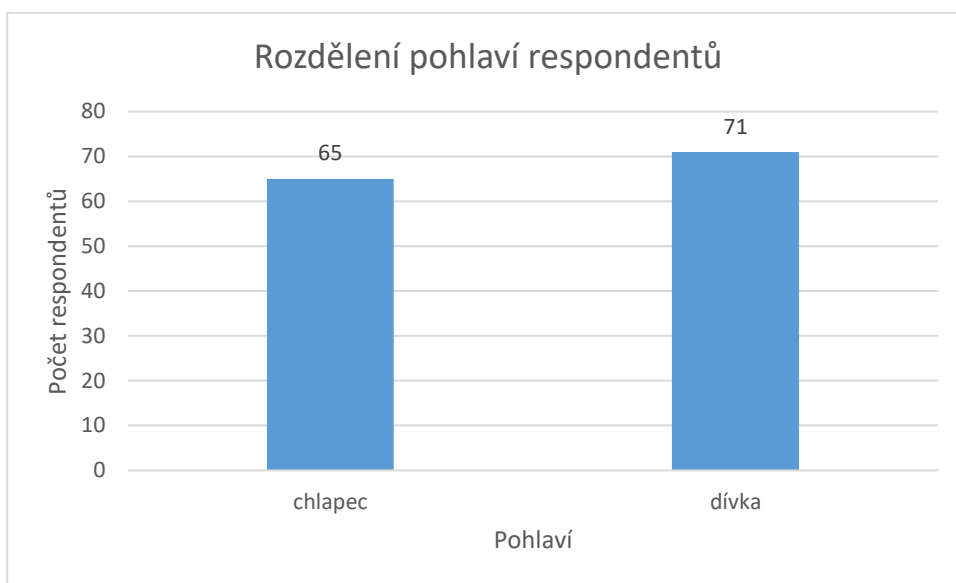
(Zdroj: vlastní)

Položka č. 2. Pohlaví

Druhá položka v demografických údajích se zaměřuje na pohlaví respondentů. Tento údaj je důležitý pro analýzu rozdílů mezi chlapci a dívkami v odpovědích na následující položky, protože pohlaví může ovlivnit motivaci, zapojení nebo postoje k aktivitám lesní pedagogiky.

Získané údaje pro tuto položku ukazují následující rozdělení: chlapec: 65 respondentů (47,8 %); dívka: 71 respondentů (52,2 %).

Toto rozdělení ukazuje, že mezi respondenty je lehce více dívek než chlapců, což může mít vliv na analýzu odpovědí, pokud by existovaly rozdíly mezi těmito skupinami.

Graf 2 Část 1, položka č. 2

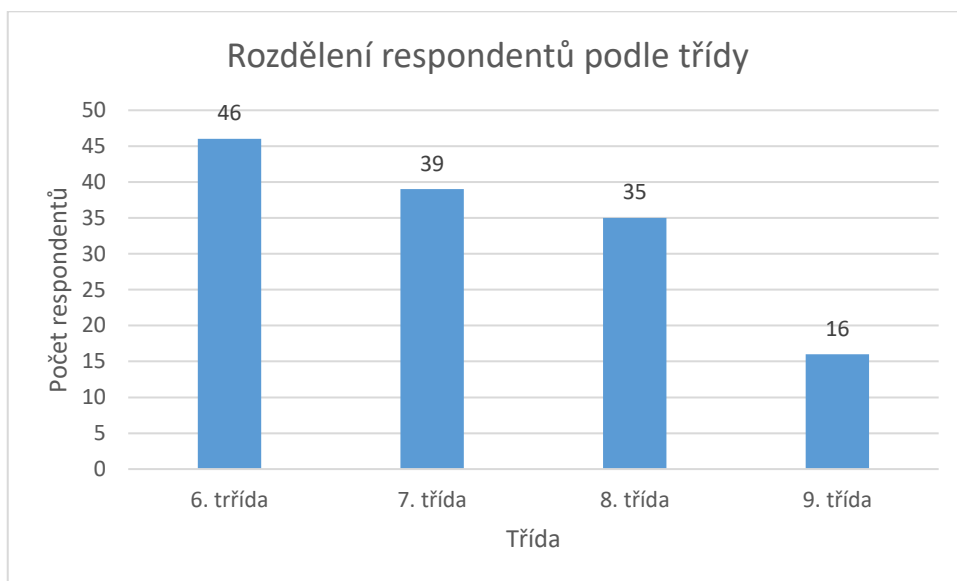
(Zdroj: vlastní)

Položka č. 3. Třída

Třetí položka v demografických údajích se zaměřuje na třídu, do které respondenti chodí. Tento údaj je důležitý pro analýzu rozdílů mezi žáky různých ročníků, protože motivace a zapojení do aktivit lesní pedagogiky mohou být ovlivněny věkovými rozdíly, zkušenostmi a úrovní dovedností žáků. Možnosti odpovědí byly následující: 6., 7., 8., 9. třída.

Získané údaje pro tuto položku ukazují následující rozdělení: 6. třída: 46 respondentů (33,8 %); 7. třída: 39 respondentů (28,7 %); 8. třída: 35 respondentů (25,7 %); 9. třída: 16 respondentů (11,8 %).

Toto rozdělení ukazuje, že největší podíl respondentů pochází z 6. třídy, následován 7. třídou, a nejméně respondentů je v 9. třídě.

Graf 3 Část 1, položka č. 3

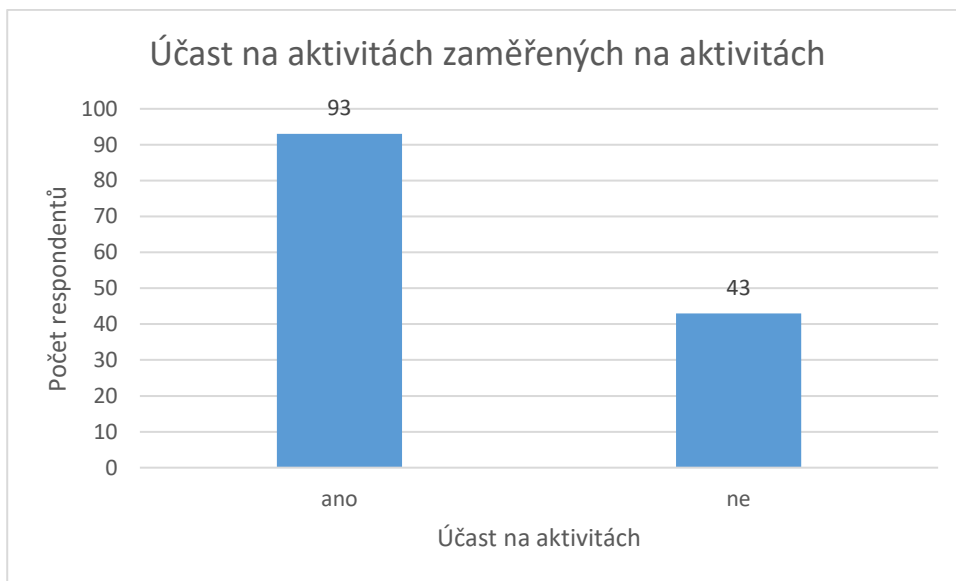
(Zdroj: vlastní)

Položka č. 4. Navštěvovali jste v posledním roce školní aktivity zaměřené na přírodu (např. výlety, exkurze, programy lesní pedagogiky)?

Tato položka se zaměřuje na to, zda žáci měli zkušenosti s aktivitami, které se týkají přírody a lesní pedagogiky. Odpovědi na tuto položku nám poskytnou informace o tom, kolik respondentů již mělo zkušenost s aktivitami lesní pedagogiky, což může být užitečné pro porovnání jejich odpovědí na další položky.

Získané údaje pro tuto položku ukazují následující rozdělení: ano: 93 respondentů (68,4 %), ne: 43 respondentů (31,6 %).

Toto rozdělení ukazuje, že většina respondentů měla zkušenosti s aktivitami zaměřenými na přírodu.

Graf 4 Část 1, položka č. 4

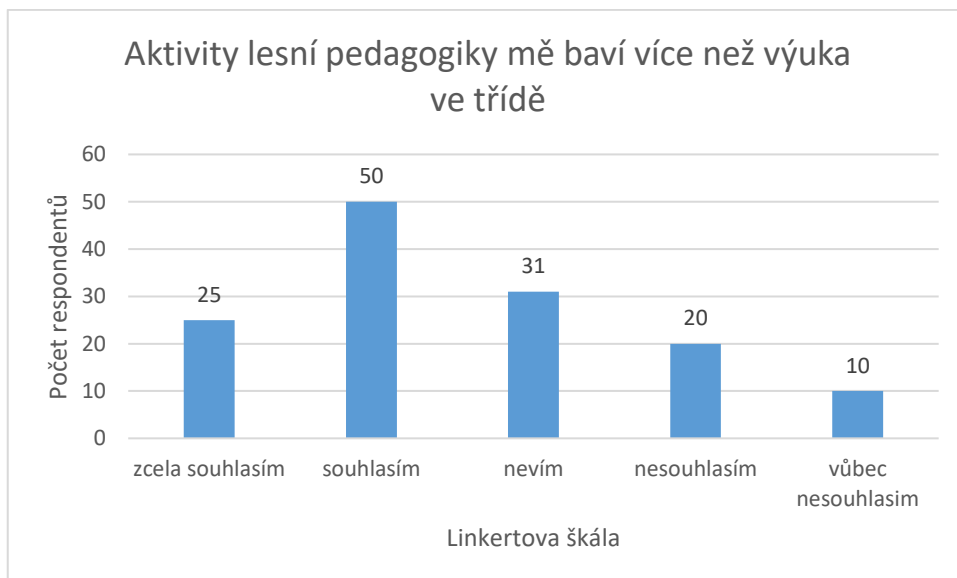
(Zdroj: vlastní)

Část 2 – Hodnocení zapojení a motivace při aktivitách lesní pedagogiky

Položka č. 1. Aktivity lesní pedagogiky mě baví více než klasická výuka ve třídě.

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. Z toho 50 respondentů (36,8 %) zvolilo odpověď souhlasím a 25 respondentů (18,4 %) dalo odpověď zcela souhlasím, což naznačuje velmi pozitivní vnímání lesní pedagogiky ve srovnání s tradiční výukou ve třídě. Pouze 10 respondentů (7,4 %) uvedlo vůbec nesouhlasím, což ukazuje, že pro většinu respondentů jsou aktivity lesní pedagogiky přitažlivější než tradiční výuka.

Tento výsledek naznačuje, že žáci vnímají výuku v přírodě jako atraktivnější a zajímavější než sedavý způsob učení ve třídě. Většina respondentů si výuku v přírodě užívá více, což podporuje účinnost tohoto přístupu v pedagogickém procesu.

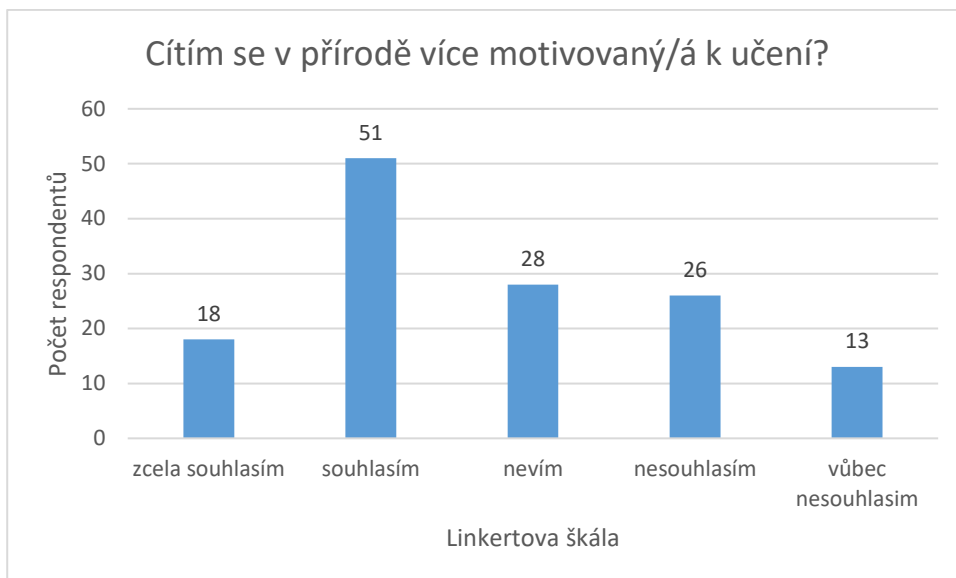
Graf 5 Část 2, položka č. 1

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 2. Cítím se při výuce v přírodě více motivovaný/á k učení.

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 18 respondentů (13,2 %) zvolilo odpověď zcela souhlasím, a 51 respondentů (37,5 %) odpovědělo, že souhlasí. Pouze 13 respondentů (9,6 %) zvolilo odpověď vůbec nesouhlasím, což naznačuje, že většina respondentů vnímá výuku v přírodě jako silně motivující.

Výsledek ukazuje, že lesní pedagogika má pozitivní vliv na motivaci žáků. Tento přístup k výuce je vnímán jako inspirující a stimulující, což může zlepšit jejich angažovanost a zájem o učení.

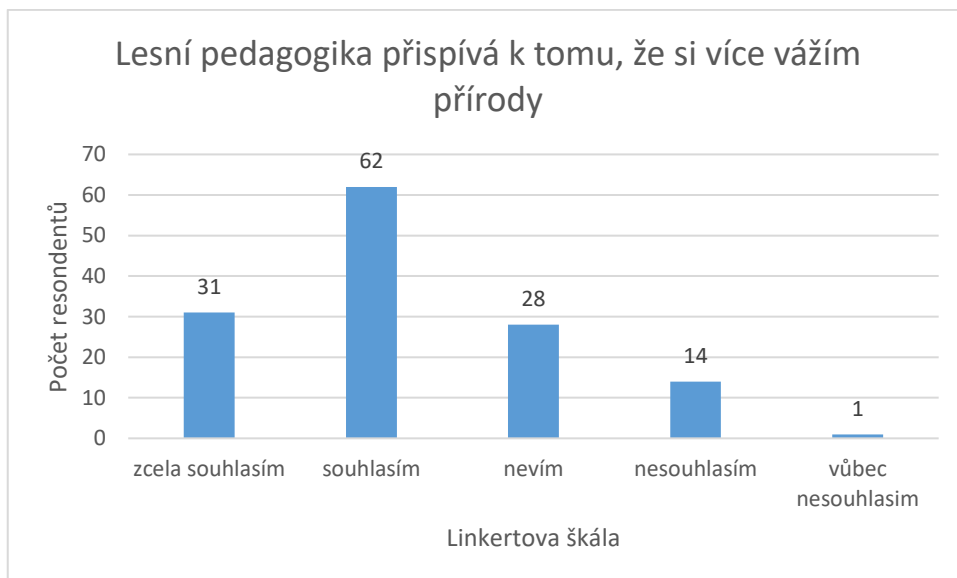
Graf 6 Část 2, položka č. 2

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 3. Lesní pedagogika přispívá k tomu, že si více vážím přírody.

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 31 respondentů (22,8 %) zvolilo odpověď zcela souhlasím a 62 respondentů (45,6 %) zvolilo odpověď souhlasím, což ukazuje na silný vliv lesní pedagogiky na zvyšování úcty k přírodě. Pouze 1 respondent (0,7 %) odpověděl, že vůbec nesouhlasí.

Výsledky ukazují, že výuka v přírodním prostředí má významný vliv na environmentální povědomí žáků. Lesní pedagogika je efektivním nástrojem pro posílení vztahu žáků k přírodě a přírodním procesům.

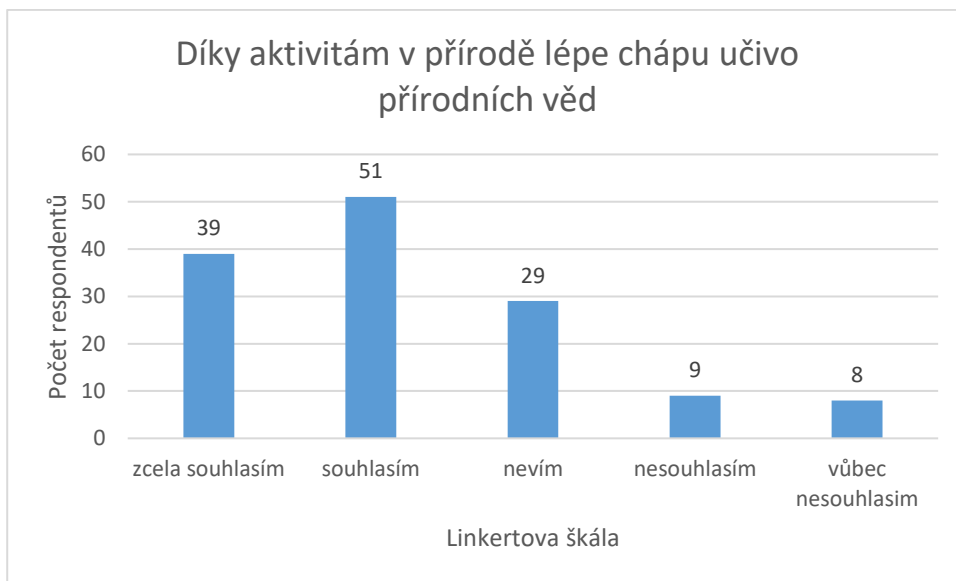
Graf 7 Část 2, položka č. 3

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 4. Díky aktivitám v přírodě lépe chápu učivo přírodních věd.

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 39 respondentů (28,7 %) odpovědělo zcela souhlasím, což naznačuje, že aktivity v přírodě výrazně přispívají k lepšímu porozumění přírodním vědám. 51 respondentů (37,5 %) odpovědělo, že souhlasí, což ukazuje, že pro většinu žáků je výuka v přírodě užitečná při osvojování přírodovědného učiva.

Tento výsledek potvrzuje, že praktické zapojení do přírodních aktivit pomáhá žákům lépe pochopit složité přírodovědné koncepty. Výuka v přírodě umožňuje žákům přímé propojení teorie s praxí, což zvyšuje efektivitu učení.

Graf 8 Část 2, položka č. 4

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 5. Praktické aktivity v lese mě inspiroují k ochraně životního prostředí.

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 36 respondentů (26,5 %) vyjádřilo naprostý souhlas, což ukazuje, že lesní pedagogika má silný vliv na environmentální postoje žáků. Dalších 53 respondentů (39 %) odpovědělo, že souhlasí, což naznačuje, že pro většinu žáků aktivity v lese zvyšují ochotu chránit životní prostředí.

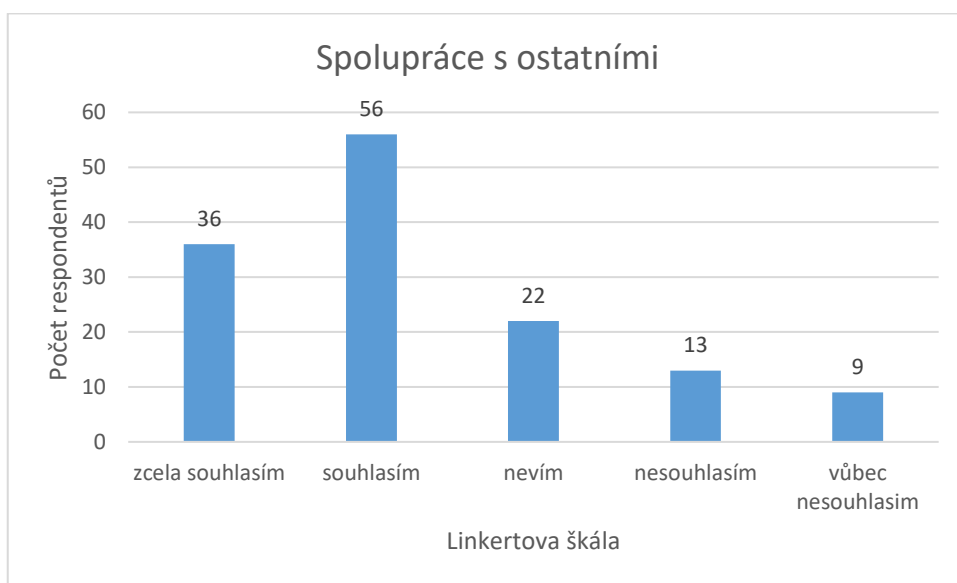

Graf 9 Část 2, položka č. 5

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 6. Spolupráce s ostatními během aktivit v přírodě mě baví a podporuje týmovou práci.

Tato položka byla zodpovězena 136 respondenty. 56 respondentů (41,2 %) souhlasí s tím, že je spolupráce v přírodě baví a podporuje týmovou práci. 36 respondentů (26,5 %) odpovědělo, že zcela souhlasí, což naznačuje, že výuka v přírodě podporuje dovednosti v týmové spolupráci. Tento výsledek ukazuje na silný vliv lesní pedagogiky na sociální interakce mezi žáky.

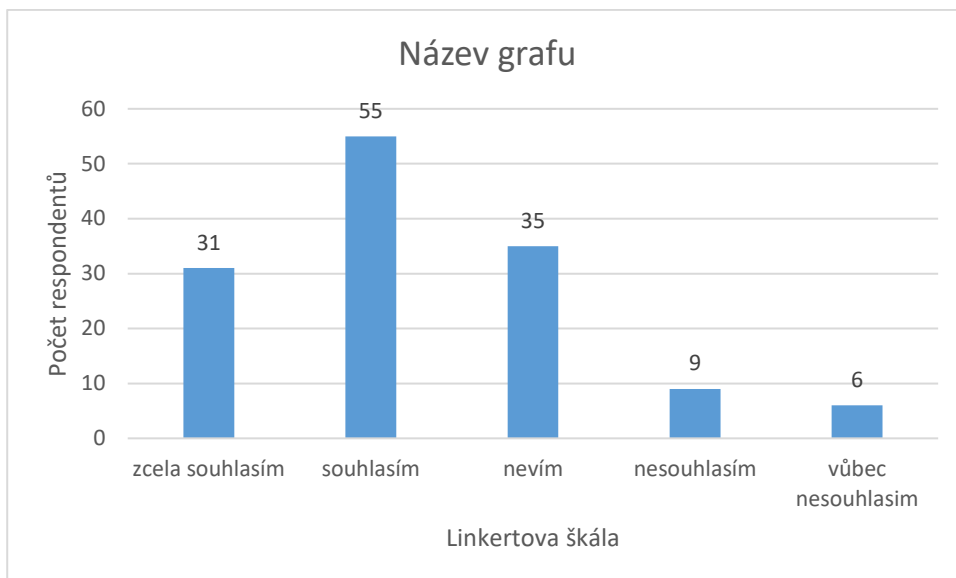
Graf 10 Část 2, položka č. 6

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 7. Myslím, že by lesní pedagogika měla být součástí výuky častěji.

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 55 respondentů (40,4 %) souhlasí s tím, že by lesní pedagogika měla být součástí výuky častěji. Pouze 6 respondentů (4,4 %) uvedlo že vůbec nesouhlasí. Tento výsledek naznačuje, že žáci by rádi viděli tento přístup častěji implementován do školní výuky.

Výsledek ukazuje, že respondenti vnímají lesní pedagogiku jako velmi přínosnou součást výuky. Žáci si přejí více příležitostí pro výuku v přírodě a chtějí, aby tento přístup byl častěji součástí jejich školního života.

Graf 11 Část 2, položka č. 7

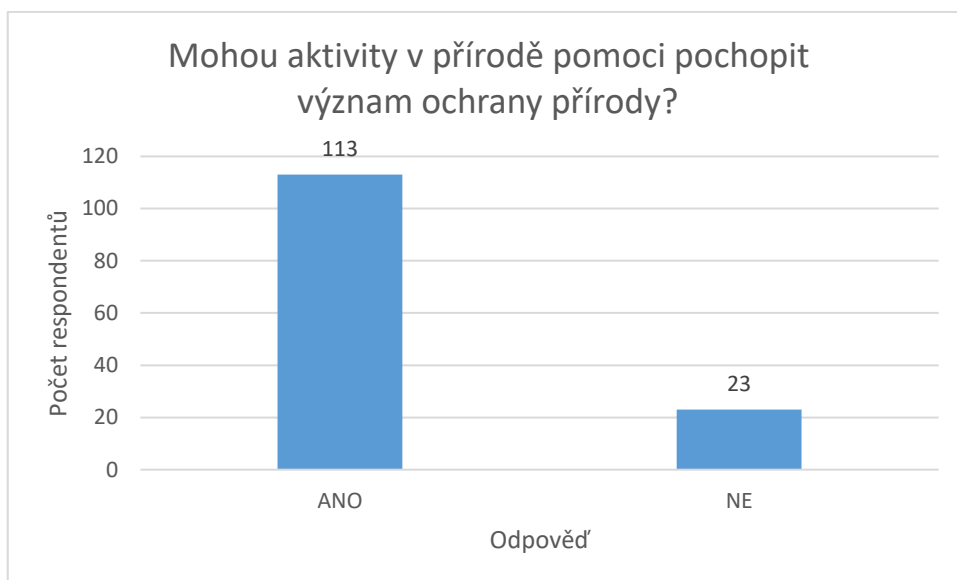
(Zdroj: vlastní)

Část 3 – Postoje k přírodě a environmentálním aktivitám

Položka č. 1. Myslíte si, že aktivity v přírodě mohou pomoci lépe pochopit význam ochrany přírody?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 113 respondentů (83,1 %) odpovědělo ANO a pouze 23 respondentů (16,9 %) odpovědělo NE.

Většina respondentů souhlasí s tím, že aktivity v přírodě pomáhají lépe pochopit význam ochrany přírody. Tento výsledek naznačuje, že přímé zapojení do přírody zvyšuje environmentální povědomí a umožňuje žákům vidět reálné důsledky ekologických problémů. Většina respondentů vnímá praktickou výuku v přírodě jako efektivní nástroj pro učení o ochraně přírody.

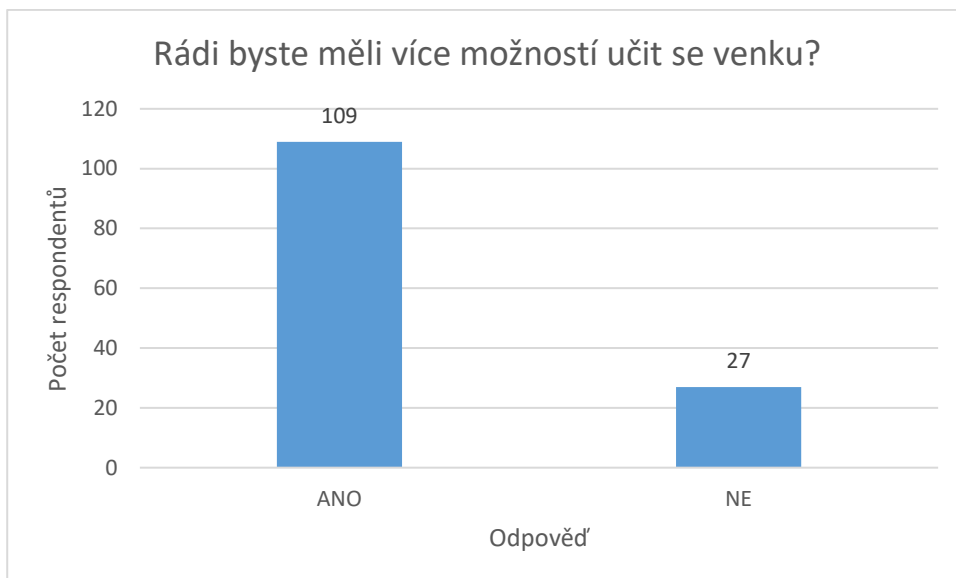
Graf 12 Část 3, položka č. 1

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 2. Rádi byste měli více možností učit se venku místo ve třídě?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 109 respondentů (80,1 %) odpovědělo ANO a 27 respondentů (19,9 %) odpovědělo NE.

Výsledky ukazují, že většina respondentů preferuje učení venku před klasickou výukou ve třídě. Tento výsledek podporuje názor, že žáci oceňují možnost vyučování v přírodním prostředí, které je pro ně pravděpodobně zábavnější a více angažující než tradiční školní třída. Takový přístup by mohl vést k vyšší angažovanosti žáků a lepšímu zapamatování informací.

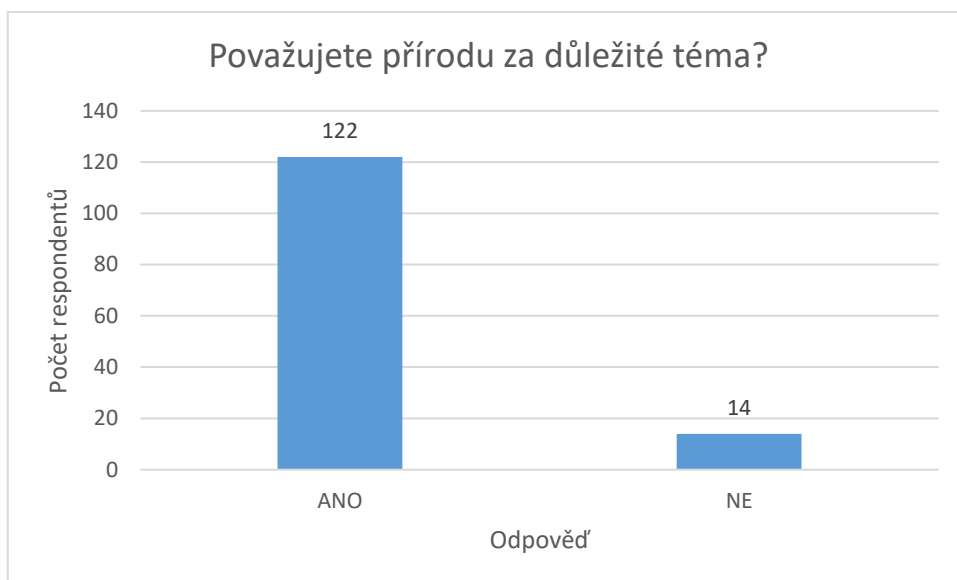
Graf 13 Část 3, položka č. 2

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 3. Považujete přírodu za důležité téma, kterému by se měla věnovat větší pozornost ve výuce?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 122 respondentů (89,7 %) odpovědělo ANO, 14 respondentů (10,3 %) odpovědělo NE.

Většina respondentů považuje přírodu za důležité téma, které by mělo dostat větší pozornost ve výuce. Tento výsledek ukazuje, že žáci si uvědomují význam environmentálních témat a souhlasí s tím, že by měly být více integrovány do výukového procesu. Možná je to i důsledek toho, jaký vliv na ně má lesní pedagogika a jiné přírodní aktivity, které podporují jejich zájem o ekologické otázky.

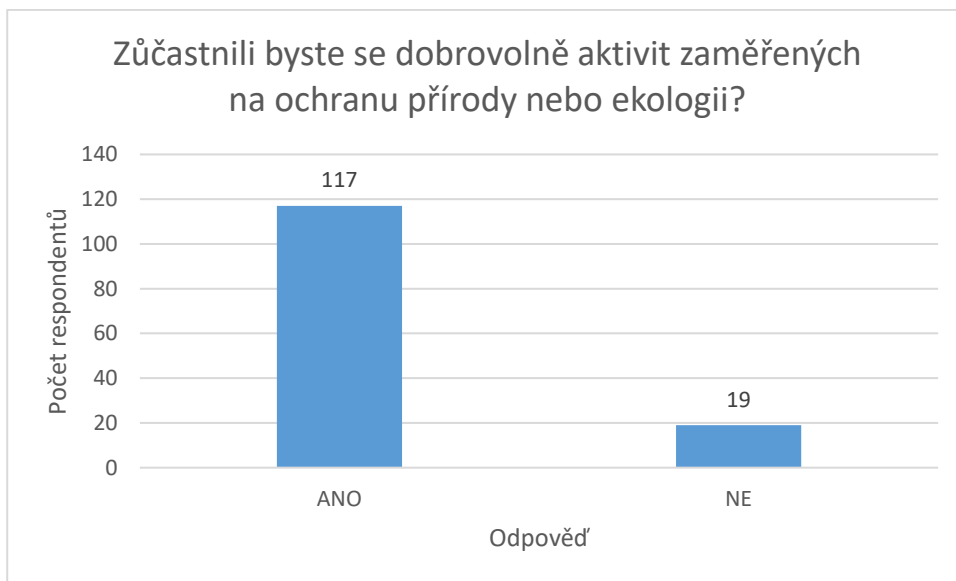
Graf 14 Část 3, položka č. 3

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 4. Zúčastnili byste se dobrovolně aktivit, které jsou zaměřené na ochranu přírody nebo ekologii?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 117 respondentů (86 %) odpovědělo ANO a 19 respondentů (14 %) odpovědělo NE.

Tento výsledek ukazuje, že většina respondentů je ochotná účastnit se aktivit zaměřených na ochranu přírody a ekologii. Zájem o environmentální aktivity je vysoký, což naznačuje, že žáci mají pozitivní postoj k aktivitám, které přispívají k ochraně přírody a ekologickým projektům. Tento výsledek by mohl naznačovat, že žáci jsou ochotni se zapojit do ochrany životního prostředí, pokud budou mít příležitost.

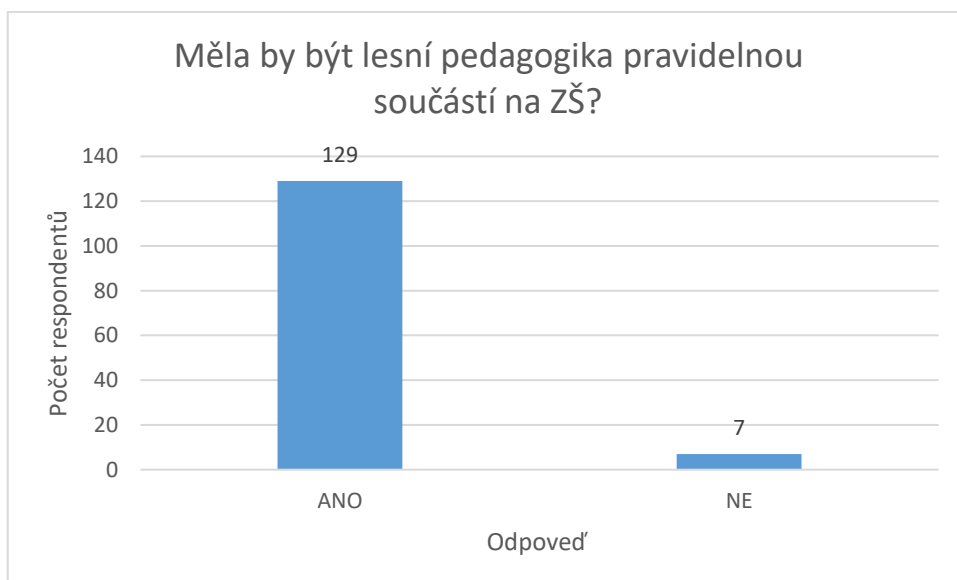
Graf 15 Část 3, položka č. 4

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 5. Myslíte si, že lesní pedagogika by měla být pravidelnou součástí výuky na základních školách?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 129 respondentů (94,9 %) odpovědělo ANO a 7 respondentů (5,1 %) odpovědělo NE.

Výsledek ukazuje, že naprostá většina respondentů podporuje zařazení lesní pedagogiky jako pravidelné součásti školní výuky. Tento výsledek naznačuje, že žáci si velmi váží aktivit v přírodě a chtějí, aby byly častěji součástí jejich vzdělávacího procesu. Lesní pedagogika tedy hraje klíčovou roli v pozitivním vývoji environmentálního povědomí a týmových dovedností žáků.

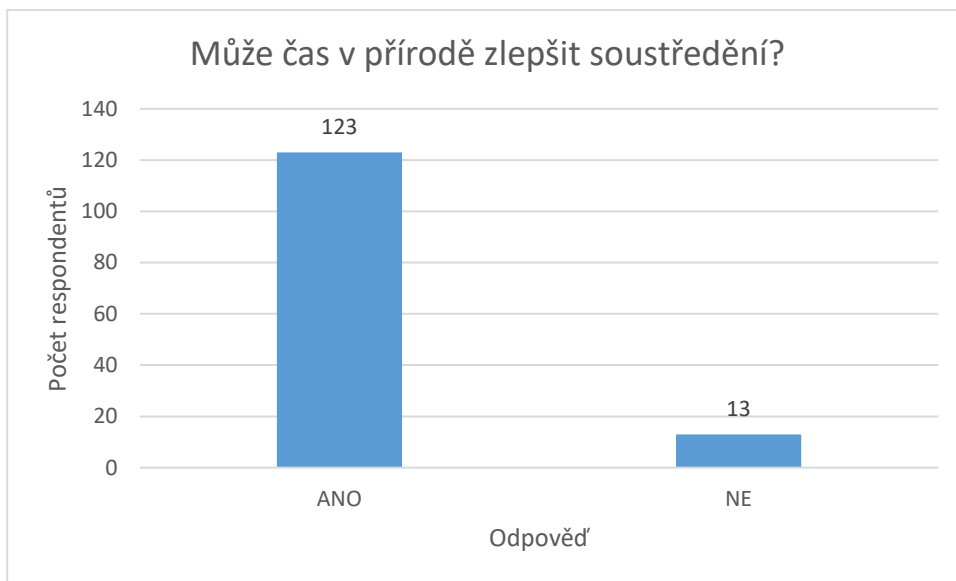
Graf 16 Část 3, položka č. 5

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 6. Myslíte, že čas strávený v přírodě může zlepšit Vaše soustředění a psychickou pohodu?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 123 respondentů (90,4 %) odpovědělo ANO a 13 respondentů (9,6 %) odpovědělo NE.

Tento výsledek ukazuje, že většina respondentů považuje čas strávený v přírodě za prospěšný pro jejich soustředění a psychickou pohodu. To naznačuje, že pobyt v přírodním prostředí má pozitivní vliv na duševní zdraví žáků a pomáhá jim lépe se soustředit, což může mít přímý vliv na jejich výkon ve škole.

Graf 17 Část 3, položka č. 6

(Zdroj: vlastní)

Část 4 – Otevřené položky

Tyto položky nám pomohou získat kvalitativní data, která nám umožní lépe pochopit, jak žáci vnímají výuku v přírodě. Představíme si simulované odpovědi na tyto položky a pak bychom mohli diskutovat o tom, jak bys mohl vyhodnotit takovéto odpovědi.

Položka č. 1. Co vás nejvíce baví na aktivitách spojených s výukou v přírodě?

Na tuto otevřenou položku respondenti odpovídali vlastními slovy. Mezi časté odpovědi patřilo:

- „Líbí se mi, že se můžu učit venku, a nejen sedět ve třídě. Zároveň je to zábavné, protože pracujeme v týmech.“
- „Rád(a) vidím přírodu na vlastní oči, místo toho, abychom se jen o ní učili z knih.“
- „Nejvíce mě baví, že můžu pozorovat zvířata a rostliny přímo v jejich přirozeném prostředí.“

Tyto odpovědi ukazují, že žáci si cení praktického zapojení do výuky, které nabízí příležitost učit se venku, a to ve spojení s týmy, což dělá výuku zábavnější. Odpovědi také

ukazují, že přímo vnímané přírodní prostředí je pro žáky mnohem zajímavější než teoretické učení v učebnách. Všeobecně žáci preferují interaktivní přístup k učení.

Položka č. 2. Vidíte nějaké přínosy výuky v přírodě oproti klasické výuce ve třídě? Pokud ano, jaké?

Odpovědi byly rozmanité a zahrnovaly různé výhody výuky v přírodě:

- „Určitě ano! Výuka v přírodě je interaktivní a zábavná, lépe si zapamatuji věci, když je vidím naživo.“
- „V přírodě se cítím více součástí toho, o čem se učíme. Učíme se všemi smysly, což je lepší než jen sedět a poslouchat učitele.“
- „V přírodě se taky více soustředím. Není tam tolik rušivých faktorů jako ve třídě.“

Tato odpověď ukazuje, že žáci vidí v přírodních aktivitách několik výhod: zejména **interaktivitu, smyslový zážitek a lepší soustředění**. Výuka v přírodě je považována za efektivní způsob učení, který pomáhá žákům lépe si pamatovat učivo a zároveň je pro ně příjemnější než tradiční sedavá výuka ve třídě. Respondenti si také uvědomují, že příroda nabízí prostředí s menším množstvím rušivých faktorů, což zlepšuje jejich soustředění.

Položka č. 3. Co byste navrhli zlepšit u aktivit lesní pedagogiky?

Mezi návrhy na zlepšení aktivit lesní pedagogiky patřily:

- „Myslím, že by bylo fajn, kdybychom měli více aktivit, které se zaměřují na **týmovou spolupráci**.“
- „Bylo by super, kdybychom mohli mít více **praktických úkolů**, jako je stavění přístřešků nebo pozorování zvířat.“
- „Moc bych ocenil(a), kdybychom mohli více **pracovat se skutečnými přírodními materiály**, třeba dřevem nebo kameny.“

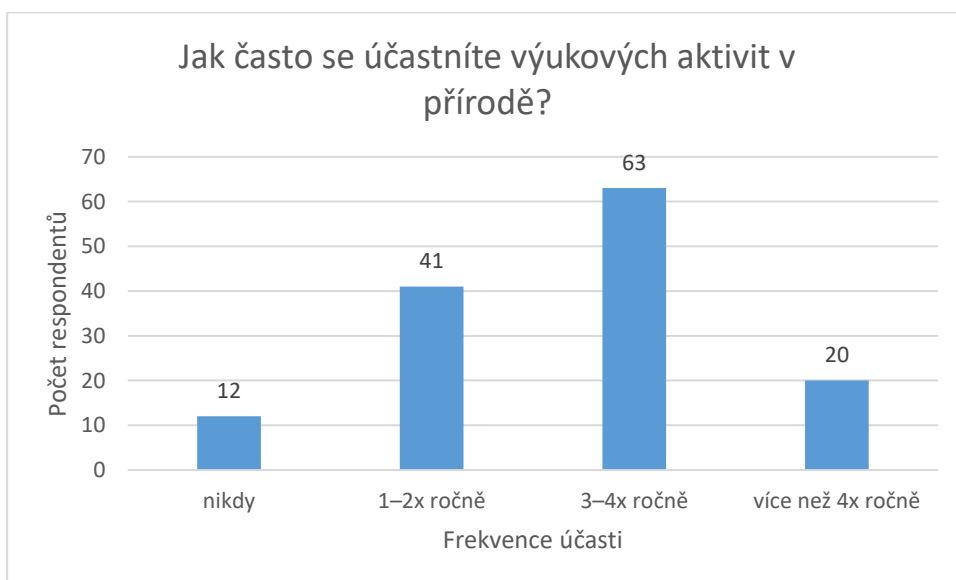
Respondenti navrhuje, aby aktivity lesní pedagogiky byly více zaměřeny na **týmovou spolupráci, praktické úkoly** a práci s **přírodními materiály**. To naznačuje, že žáci si přejí více praktických činností, které by jim umožnily zapojit se do konkrétních ekologických úkolů, jako je stavění přístřešků nebo pozorování přírody v reálném prostředí. Takové činnosti mohou podporovat kreativitu a praktické dovednosti žáků. Zároveň je patrný zájem o práci s přírodními materiály, což může žákům pomoci lépe se propojit s přírodou.

Část 5 – Další položky ke zkušenostem

Položka č. 1. Jak často se během školního roku účastníte výukových aktivit v přírodě?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 12 respondentů odpovědělo nikdy, což tvoří 8,8 %, 41 respondentů odpovědělo 1-2x ročně, což je 30,1 %, 63 respondentů odpovědělo více než 4x ročně, což je 17,7 %.

Většina respondentů se účastní výukových aktivit v přírodě alespoň 3-4x ročně. 41 respondentů uvedlo, že se účastní 1-2x ročně, 20 respondentů uvedlo, že se účastní výukových aktivit dokonce více než 4x ročně, což naznačuje, že pro mnohé žáky je výuka v přírodě poměrně pravidelnou součástí jejich školního roku. 12 respondentů však uvedlo, že se nikdy těchto aktivit neúčastní, což může znamenat, že lesní pedagogika není běžně zařazována do jejich školních plánů.

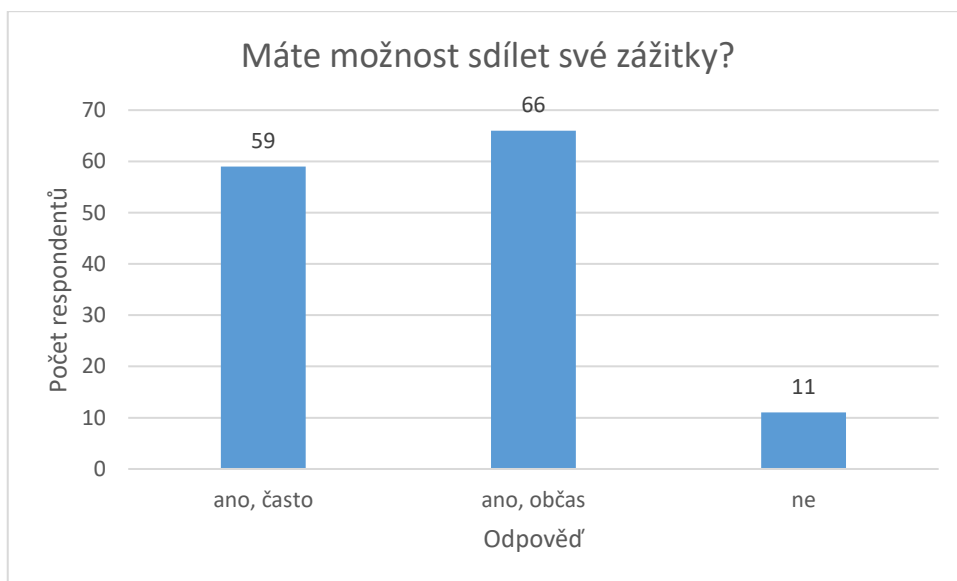
Graf 18 Část 5, položka č. 1

(Zdroj: vlastní)

Položka č. 2. Máte možnost sdílet své zážitky z aktivit v přírodě s rodinou nebo spolužáky?

Na tuto položku odpovědělo 136 respondentů. 59 respondentů odpovědělo ano, často, což tvoří 43,4 %, 66 respondentů odpovědělo ano, občas, což je 48,5 % a 11 respondentů odpovědělo ne, což je 8,1 %.

Z výsledků vyplývá, že většina respondentů má možnost sdílet své zážitky z přírodních aktivit, a to často nebo občas. 59 respondentů uvedlo, že sdílí své zážitky často, což ukazuje na silnou interakci mezi školními aktivitami v přírodě a domácím prostředím. Naopak 11 respondentů uvedlo, že nemají možnost sdílet své zážitky, což může naznačovat nižší zapojení rodiny nebo spolužáků do těchto aktivit, nebo to, že je pro ně těžší najít příležitosti pro diskuzi o těchto zážitcích.

Graf 19 Část 5, položka č. 2

(Zdroj: vlastní)

5.2 Interpretace dat

Hlavní výzkumná otázka:

„Jaký vliv má lesní pedagogika na environmentální povědomí a vzdělávání žáků druhého stupně základních škol?“

Výsledky výzkumu ukazují, že lesní pedagogika výrazně podporuje environmentální povědomí žáků a pozitivně ovlivňuje jejich postoj ke vzdělávání i k přírodě jako takové. Z dat získaných prostřednictvím dotazníkového šetření vyplynulo, že žáci hodnotí výuku v přírodě jako přínosnou ve více rovinách – kognitivní, emoční, sociální i behaviorální. Tento komplexní účinek odlišuje lesní pedagogiku od mnoha jiných vzdělávacích přístupů.

Z celkového počtu 136 respondentů uvedlo 117 žáků (86 %), že by se dobrovolně zapojili do environmentálních aktivit, což dokládá hlubokou vnitřní motivaci k ochraně

přírody. Tito žáci nechtějí pouze pasivně přijímat informace, ale jsou ochotni samostatně jednat. Tento výsledek podporuje hypotézu, že lesní pedagogika přispívá k rozvoji tzv. environmentální akční kompetence, tedy schopnosti jednat ve prospěch udržitelnosti.

Je důležité poznamenat, že i žáci bez předchozí zkušenosti s přírodovědně zaměřenými aktivitami (31,6 % respondentů uvedlo, že se v daném roce žádné takové akce nezúčastnili) vykazovali pozitivní postoje, což naznačuje, že samotné environmentální vzdělávání na školách má určitou vlivovou sílu, kterou však lesní pedagogika může zásadně posílit.

Rovněž 113 respondentů (83,1 %) souhlasilo s tvrzením, že aktivity v přírodě pomáhají lépe pochopit význam ochrany přírody, což potvrzuje důležitou roli autenticity ve vzdělávání. Tento výsledek souvisí s pedagogickým principem prožitkového učení, kdy se učivo spojuje s přímou zkušeností a emocemi, a tím dochází k jeho hlubšímu a dlouhodobějšímu uchopení.

K tomu se přidává fakt, že 129 žáků (94,9 %) si přeje, aby lesní pedagogika byla pravidelnou součástí školní výuky, což podtrhuje nejen její popularitu, ale především její funkčnost a smysluplnost v očích samotných žáků.

Dílčí výzkumné otázky:

„Jaké rozdíly v motivaci a zapojení žáků jsou mezi lesní pedagogikou a běžnou výukou ve třídě?“

Motivace žáků je jedním z klíčových faktorů ovlivňujících kvalitu vzdělávání. Výsledky ukazují, že lesní pedagogika má značný potenciál motivovat žáky k učení – a to jak prostřednictvím změny prostředí, tak i samotným charakterem činností.

Na položku „Aktivity lesní pedagogiky mě baví více než klasická výuka ve třídě“ odpovědělo 36,8 % žáků „souhlasím“ a 18,4 % „zcela souhlasím“. Celkem tedy přes 55 % respondentů hodnotilo tuto výuku jako atraktivnější než tradiční model. Pouze 7,4 % uvedlo „vůbec nesouhlasím“, což je zanedbatelný podíl.

Podobný výsledek přinesla otázka na motivaci k učení v přírodě – celkem 50,7 % respondentů uvedlo, že se během výuky v přírodě cítí více motivovaní, z čehož 13,2 % zcela souhlasí. Tento údaj je důležitý i z hlediska psychologického – v přírodním prostředí dochází k aktivaci různých smyslových a emočních podnětů, které napomáhají k zapamatování a angažovanosti.

Kvalitativní odpovědi žáků často obsahují výroky typu:

„Učení venku mě baví víc, protože není tak jednotvárné.“

„Líbí se mi, že můžeme dělat věci vlastníma rukama.“

„V přírodě se lépe soustředím, není tam tolik hluku a stresu.“

Tyto poznatky odpovídají i věkovému složení vzorku – největší část respondentů (30,9 %) tvořili žáci ve věku 13 let, tedy ve věku, kdy je důležitá smysluplnost, aktivita a praktické uplatnění učiva. Z hlediska tříd byli nejvíce zastoupeni žáci 6. třídy (33,8 %), u nichž je zážitková složka výuky ještě významněji provázána s kognitivním učením.

„Jak lesní pedagogika přispívá k rozvoji schopnosti spolupráce mezi žáky?“

Význam lesní pedagogiky v oblasti týmové práce a sociálního učení je nezanedbatelný. Na položku „Spolupráce s ostatními během aktivit v přírodě mě baví a podporuje týmovou práci“ odpovědělo pozitivně 67,7 % respondentů. Z toho 26,5 % zcela souhlasí.

Ve volných odpovědích žáci opakovaně zmiňovali, že výuka v přírodě je přirozeně kolektivní:

„Spolupracujeme víc, protože každý má nějakou roli.“

„Při stavění přístřešku jsme museli vymyslet plán a rozdělit si úkoly.“

„Ve třídě si spolu tolik nepovídáme, venku je to jiné.“

Tato zjištění potvrzují, že lesní pedagogika podporuje nejen kognitivní učení, ale i rozvoj klíčových měkkých dovedností, jako je komunikace, empatie a schopnost řešit problémy ve skupině.

„Zvyšuje lesní pedagogika zájem žáků o ochranu přírody a ekologické aktivity?“

Na položku, zda praktické aktivity v přírodě žáky inspiroují k ochraně životního prostředí, odpovědělo kladně 65,5 % žáků, z toho 26,5 % zcela souhlasí. Tento výsledek potvrzuje, že lesní pedagogika působí transformačně – nejen že poskytuje informace, ale zároveň ovlivňuje postoje a hodnoty.

Žáci často ve svých odpovědích uváděli, že by rádi více sázeli stromy, sbírali odpadky, stavěli úkryty pro zvířata, tvořili z přírodních materiálů apod. Tato orientace na činnostní formy učení je v souladu s konstruktivistickými přístupy a s cíli environmentální výchovy, která má vést od informovanosti k činu.

„Jaký vliv má lesní pedagogika na dlouhodobý postoj žáků k environmentálním otázkám?“

Z výzkumu vyplývá, že žáci nevnímají aktivity v přírodě pouze jako příjemné rozptýlení, ale jako důležitou součást jejich vnímání světa a životního stylu. Až 90,4 % žáků uvedlo, že pobyt v přírodě pozitivně ovlivňuje jejich soustředění a psychickou pohodu, což má zásadní význam v kontextu rostoucího stresu, digitální zátěže a potřeby well-beingu ve školách.

Zároveň 94,9 % respondentů by uvítalo častější zařazení výuky v přírodě. To ukazuje na vysokou míru přijetí a hodnotové zakotvení tohoto přístupu u žáků, což je klíčové pro vytváření dlouhodobých environmentálních postojů.

Komplexní shrnutí dat:

Lesní pedagogika představuje ucelený didaktický přístup, který výrazně přesahuje hranice klasické výuky přírodovědných předmětů. Výsledky ukazují, že její vliv je multidimenzionální, tzn. zvyšuje motivaci, zlepšuje pochopení učiva, posiluje schopnost spolupráce, rozvíjí environmentální vnímání a podporuje psychickou pohodu žáků.

Tento přístup je žáky nejen přijímán, ale i žádaný. Chtějí se učit v přírodě častěji, aktivněji a více vlastní zkušeností. Data ukazují, že lesní pedagogika má potenciál formovat budoucí občany s hlubokým vztahem k přírodě, s pochopením ekologických souvislostí a schopností se v nich aktivně angažovat.

Je tedy na místě uvažovat o systematické integraci lesní pedagogiky do školních vzdělávacích programů, jejím propojení s průřezovými tématy a podporou učitelů při jejím plánování a realizaci. Výuka v přírodě není jen změnou prostředí – je změnou vztahu k učení, k přírodě a v konečném důsledku i ke světu jako celku.

6 DISKUSE

Cílem této kapitoly je zhodnotit výsledky realizovaného výzkumu ve světle teoretických východisek a porovnat je s konceptem a doporučeními obsaženými v metodických materiálech projektu PAWS. Výsledky výzkumu jsou diskutovány v kontextu současných poznatků o přínosech lesní pedagogiky, a to zejména v oblasti motivace žáků, environmentálního povědomí, rozvoje klíčových kompetencí a souladu s Rámcovým vzdělávacím programem.

Práce při stanovení problému obvykle začíná tzv. předběžnou teoretickou analýzou poznatků v oblasti, kterou hodláme zkoumat. Cílem této analýzy je seznámení se současným stavem a úrovní poznání v dané oblasti a získání co největšího množství dostupných informací o výzkumech, které již byly v této oblasti realizovány (Chráska, 2011).

Výzkum prokázal, že lesní pedagogika má na žáky druhého stupně základních škol výrazně pozitivní dopad. Více než 80 % respondentů uvedlo, že by si přáli více výuky v přírodě, a téměř 95 % považuje přírodní aktivity za důležité pro pochopení ekologických problémů. Tento výsledek odpovídá teoretickým rámcům lesní pedagogiky, jak jsou formulovány v projektu PAWS, kde se důraz klade na autentické učení, aktivní zapojení, zážitkový přístup a emocionální vztah k přírodě.

Z hlediska motivace žáků výsledky výzkumu ukazují, že výuka v přírodě je vnímána jako výrazně atraktivnější než tradiční výuka ve třídě. Tato zjištění jsou v souladu s pedagogickou literaturou i výzkumy PAWS, které uvádějí, že zážitkové učení v přírodě stimuluje vnitřní motivaci žáků a podporuje hlubší porozumění. Právě aspekt vnitřní motivace je v současném školství zásadní, neboť je úzce spjat s aktivním přístupem k učení a dlouhodobou retencí znalostí.

Dále je nutné zmínit, že výzkum potvrdil vliv lesní pedagogiky na rozvoj environmentální gramotnosti – 86 % respondentů uvedlo, že by se chtěli aktivně podílet na ochraně životního prostředí. Tento výsledek je v souladu s cíli uvedenými v PAWS, podle nichž má lesní pedagogika žáky nejen informovat, ale také vést k odpovědnému jednání. Aktivní zapojení žáků do ochrany přírody je jedním z hlavních cílů environmentální výchovy, jak jej definuje i RVP ZV.

Výzkum dále prokázal, že lesní pedagogika pozitivně ovlivňuje sociální interakce mezi žáky. Více než 67 % respondentů uvedlo, že spolupráce během aktivit v přírodě je baví a podporuje týmovou práci. Tento výsledek koresponduje s metodickými přístupy

uvedenými v PAWS, kde se opakovaně zdůrazňuje význam kooperativních a týmových činností jako prostředku pro rozvoj sociálních dovedností, empatie a odpovědnosti.

Zajímavým aspektem je rovněž dopad lesní pedagogiky na psychickou pohodu žáků – přes 90 % respondentů souhlasí s tím, že pobyt v přírodě zlepšuje jejich koncentraci a duševní stav. Tyto výsledky lze spojit s poznatky autorů jako Louv (2008), kteří hovoří o tzv. „poruše nedostatku přírody“ (nature-deficit disorder) a jejím negativním vlivu na duševní vývoj dětí. Lesní pedagogika může v tomto směru působit jako ochranný faktor, který přispívá k duševní rovnováze a redukci stresu.

Z hlediska srovnání s výsledky jiných studií je zřejmé, že výzkum potvrzuje závěry prezentované v PAWS i v dalších odborných textech (např. Činčera, 2007; Hensler et al., 2009), kde je lesní pedagogika chápána jako efektivní nástroj pro komplexní rozvoj dětí. Výsledky zároveň ukazují, že výuka v přírodě není pouze didaktickým zpestřením, ale systémovým přístupem, který podporuje rozvoj kompetencí uvedených v RVP ZV – kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální i občanské.

Je však třeba zmínit i určitá omezení výzkumu. Výzkumný vzorek zahrnoval pouze žáky z několika škol, a i když měl dostatečnou velikost, nemusí být plně reprezentativní pro celou populaci žáků druhého stupně. Výzkum rovněž nezohledňuje dlouhodobé dopady lesní pedagogiky, které by bylo možné lépe posoudit v rámci longitudinálních studií. Další výzvou může být i subjektivita některých odpovědí – výzkum byl založen na sebehodnocení žáků, nikoli na objektivním měření výkonu či znalostí.

Dále je třeba vzít v úvahu kontext výuky – úspěšnost lesní pedagogiky může být ovlivněna kvalitou vedení aktivit, osobností lesního pedagoga, počasím, typem terénu nebo předchozí zkušeností žáků s pobytem v přírodě. Tato proměnlivost může být jak silnou stránkou (variabilita a autentičnost), tak potenciálním limitem pro standardizaci výsledků.

Přesto lze konstatovat, že výsledky výzkumu jednoznačně podporují širší implementaci lesní pedagogiky do školní praxe. Tato forma výuky přináší prokazatelné výhody nejen v oblasti znalostí o přírodě, ale i v rozvoji hodnot, postojů a dovedností potřebných pro život v 21. století. Výzkum tak zároveň potvrzuje validitu metodických principů formulovaných v rámci PAWS a poukazuje na praktický potenciál těchto přístupů pro vzdělávání v českém kontextu.

7 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a interpretovat vliv lesní pedagogiky na environmentální povědomí, motivaci a vzdělávání žáků druhého stupně základních škol. Výzkumné šetření realizované formou dotazníkového šetření mezi 136 žáky poskytlo cenné poznatky o vnímání a dopadu výuky v přírodě na žáky ve věku 11 až 15 let.

Výsledky výzkumu jednoznačně ukázaly, že lesní pedagogika je žáky vnímána jako atraktivní, smysluplná a přínosná forma výuky. Většina respondentů projevila vysokou míru vnitřní motivace k ekologicky orientovaným činnostem a ocenila možnost učit se přímo v přírodním prostředí. Přibližně 86 % respondentů uvedlo, že by se dobrovolně účastnilo aktivit na ochranu životního prostředí, a 83,1 % se domnívá, že výuka v přírodě jim pomáhá lépe chápat význam ochrany přírody.

Důležitým zjištěním je rovněž pozitivní vliv výuky v přírodě na spolupráci mezi žáky a rozvoj sociálních kompetencí. Více než dvě třetiny respondentů uvedly, že spolupráce v rámci lesní pedagogiky je baví a přispívá k rozvoji týmové práce. Podobně silně zazníval i pozitivní dopad přírodních aktivit na psychickou pohodu a soustředění žáků.

Výsledky této práce korespondují s teoretickými rámci obsaženými v odborné literatuře i s koncepty formulovanými v mezinárodním projektu PAWS. Lesní pedagogika byla potvrzena jako efektivní vzdělávací nástroj, který má potenciál podpořit nejen kognitivní, ale také emocionální a behaviorální rozvoj žáků. Tato forma výuky podporuje aktivní učení, rozvoj environmentální odpovědnosti i vytváření pozitivního vztahu k přírodě.

Přínosem této práce je především rozšíření poznatků o praktickém dopadu lesní pedagogiky na cílovou skupinu žáků druhého stupně ZŠ. Výzkum ukazuje, že lesní pedagogika může být účinným prostředkem naplňování cílů environmentální výchovy a zároveň přispět k celkové modernizaci vzdělávacího procesu.

Jako omezení výzkumu lze označit jeho zaměření na jednu věkovou skupinu žáků a geograficky omezený vzorek. Výsledky však poskytují dostatečně silné argumenty pro další výzkum a rozvoj lesní pedagogiky jako součásti školního kurikula. V budoucnu by bylo přínosné realizovat longitudinální studie, které by sledovaly dlouhodobý dopad těchto aktivit na postoje a chování žáků. Dále je vhodné podpořit vzdělávání pedagogů v oblasti výuky v přírodě a vytvořit metodické nástroje pro její efektivní začlenění do výuky.

Lesní pedagogika tak představuje perspektivní a udržitelný směr v oblasti environmentální výchovy a má potenciál obohatit nejen vzdělávání žáků, ale i jejich osobnostní rozvoj a vztah ke světu kolem nich.

Závěrem lze konstatovat, že lesní pedagogika reaguje na aktuální společenské výzvy, jako je ztráta kontaktu dětí s přírodou, nízká motivace ke školnímu učení nebo potřeba podpory psychické pohody žáků. Propojením environmentální výchovy se zážitkovým učením nabízí cestu, jak učinit vzdělávání smysluplnějším, praktičtější a více napojeným na reálný svět.

Téma práce je tak aktuální nejen z hlediska pedagogického, ale i ekologického, neboť výchova odpovědných a empatických mladých lidí je základem udržitelné budoucnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANDREOTTI, Vanessa; BURJAN, Vladimír; ČINČERA, Jan; GALLAYOVÁ, Zuzana; HIPŠ, Juraj et al. *Environmentálna výchova v súvislostiach*. Zvolen: Technická univerzita vo Zvolene, 2015. ISBN 978-80-228-2794-2.

ANDRESKOVÁ, Jenny; KUBECOVÁ, Markéta; KUKAČKOVÁ, Michaela; SUCHARDOVÁ, Lenka a ZEMANOVÁ, Kateřina. *Rozvíjíme environmentální citění dětí*. Praha: Raabe, [2018]. ISBN 978-80-7496-355-1.

CORNELL, Joseph Bharat. *Objevujeme přírodu: učení hrou a prožitkem*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0145-8.

ČINČERA, Jan. *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-147-8.

DUDÍK, Roman a LIŠKOVÁ, Barbora. *Objevme les I: blok výukového programu pro řešení pracovních listů : metodická pomůcka EVVO a výchovy k trvalé udržitelnosti pro II. stupeň základních škol*. Praha: PEFC Česká republika, 2013. ISBN 978-80-260-3256-4.

GILBERTSON, Ken; EWERT, Alan W.; SIKLANDER, Pirkko a BATES, Timothy. *Outdoor education: methods and strategies*. Second edition. Champaign, IL: Human Kinetics, [2023]. ISBN 978-1-4925-9122-1.

HENSLER, Margrit; HIGGINS, Pete a NICCOL, Robi. *Outdoor education: Authentic learning in the context of landscapes*. 2. Kisa, 2002. ISBN 91-631-2904-3.

Historie lesní pedagogiky v ČR. Online. Lesní pedagogika. 2015. Dostupné z: <https://www.lesnipedagogika.cz/cz/lesni-pedagogika/lesni-pedagogika-v-cr/historie-lesni-pedagogiky-v-cr>. [cit. 2025-02-11].

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Pedagogika. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-1369-4.

KNIGHT, Sara. *Forest school in practice*. Los Angeles: SAGE, 2016. ISBN 978-1-4739-4892-1.

LESKOVCOVÁ, Martina; MATOUŠKOVÁ PRYLOVÁ, Lada a PALACKÁ, Alice. *Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty*. Studijní text. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-42-2.

Lesní pedagogika v ČR: sborník referátů : 24. června 2008, Hranice. [Praha]: Česká lesnická společnost, 2008. ISBN 978-80-02-02039-4.

LIŠKOVÁ, Barbora a DUDÍK, Roman. *Objevme les II: blok výukového programu pro realizaci naučných aktivit v lese*. Praha: PEFC Česká republika, 2013. ISBN 978-80-260-3257-1.

LOUV, Richard. *Last child in the woods: saving our children from nature-deficit disorder*. Updated and expanded. Chapel Hill: Algonquin Books of Chapel Hill, 2008. ISBN 978-156-5126-053.

MACHAR, Ivo. *Úvod do ekologie lesa a lesní pedagogiky: pro učitele přírodopisu a environmentální výchovy*. Skripta. Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. ISBN 978-80-244-2357-9.

MARUŠÁKOVÁ, E. *Lesná pedagogika ako súčasť environmentálnej výchovy na Slovensku.: Konceptia rozvoja*. Zvolen, 2010. ISBN 978-80-8093-121-6.

MATEER, Timothy J.; PIGHETTI, Joshua; TAFF, B. Derrick a ALLISON, Pete. Outward Bound and outdoor adventure education. Online. *Annales Kinesiologiae*. 2023, roč. 13, č. 2, s. 143-181. ISSN 2335-4240. Dostupné z: <https://doi.org/10.35469/ak.2022.368>. [cit. 2025-04-10].

MEDLÍKOVÁ, Olga. *Lektorské dovednosti: manuál úspěšného lektora*. Komunikace. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3236-7.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ. *Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství 2016-2025*. Miroslav NOVÁK (garant za instituci). 2016.

MŠMT. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha, 2023. Dostupné také z: https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_zmeny.pdf.

PALACKÁ, Alice. Jak se stát lesním pedagogem. Online. *Lesnická práce*. 2018, roč. 2018, č. 9, s. 58-60. Dostupné z: <https://www.lesnipedagogika.cz/data/web/literatura/1809-58-61.pdf>. [cit. 2025-04-11].

PAWS PROJECT. *Paws: pädagogische arbeit im wald*. 2004-2007. Dostupné také z: <https://www.lesnipedagogika.cz/data/web/literatura/coursebook.pdf>.

PROCHÁZKA, Pavel. *Pojďme na to od lesa: příručka ekologické výchovy a lesní pedagogiky*. Druhé, aktualizované a doplněné vydání. [Vimperk]: Správa NP Šumava, 2015. ISBN 978-80-87257-28-9.

PRŮCHA, Jan; WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-416-8.

Společný svět. Příručka Globálního rozvojového vzdělávání. Praha: Člověk v tísni, 2004. ISBN 80-903510-0-X.

SUMMERS, J. Kevin; VIVIAN, Deborah N. a SUMMERS, J. Tobias. The Role of Interaction with Nature in Childhood Development: An Under-Appreciated Ecosystem Service. Online. *Psychol Behav Sci*. Vol. 2019, no. 11, s. 142-150. Dostupné z: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7424505/pdf/nihms-1612071.pdf>. [cit. 2025-04-11].

SYNEK, Michal a ŽATKA, Radomil. *Environmentální výchova v terénu*. Studijní text. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-22-4.

TARABA, Marián. *Správa o lesnej pedagogike ako súčasť environmentálnej výchovy*. Zvolen: Národné lesnícke centrum, 2022.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Část 1, položka č. 1	57
Graf 2 Část 1, položka č. 2	58
Graf 3 Část 1, položka č. 3	59
Graf 4 Část 1, položka č. 4	60
Graf 5 Část 2, položka č. 1	61
Graf 6 Část 2, položka č. 2	62
Graf 7 Část 2, položka č. 3	63
Graf 8 Část 2, položka č. 4	64
Graf 9 Část 2, položka č. 5	64
Graf 10 Část 2, položka č. 6	65
Graf 11 Část 2, položka č. 7	66
Graf 12 Část 3, položka č. 1	67
Graf 13 Část 3, položka č. 2	68
Graf 14 Část 3, položka č. 3	69
Graf 15 Část 3, položka č. 4	70
Graf 16 Část 3, položka č. 5	71
Graf 17 Část 3, položka č. 6	72
Graf 18 Část 5, položka č. 1	74
Graf 19 Část 5, položka č. 2	75

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD	attention deficit hyperactivity disorder
ČR	Česká republika
EVVO	environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
et al.	Et alii „a další“
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OP	operační program
PAWS	Pedagogical Activities in the Woods
RVP	rámcový vzdělávací program
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně
VVV	Výzkum, vývoj a vzdělání
ZV	základní vzdělání